

Miklošičeva cesta št. 16/L
Telefon št. 72

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko.

Račun pri poštn. čekov.
zavodu št. 11.842.

Washington. 17. januarja. I. Trockij je te dni izjavil na zborovanju moskovskega sovjeta, da bo imela Rusija v kratkem najmočnejše zračno brodogeje na svetu. Pred kratkim je dobila ruska vlada zopet 100 novih vojnih aeroplanov.

Razkol v radikalni stranki

Proti napoveduje radikalcem volilno nesrečo.

Beograjski «Radikal» prinaša pod naslovom «Moji prijatelji in soubojnikom» odgovor «Samoupravi» na komunističnega odbora radikalne stranke, v katerem je radikalna stranka zavzela svoje stališče proti g. Stojanu Protiću. V tem članku dokazuje Stojan Protić g. Pašiću v 15 točkah, da se radikalna stranka ne drži svojega programa, sprejetega na septembrskem kongresu in da tiči na tem nasprotju med Pašićem in Protićem. Vidovdanske ustave je sprejel g. Pašić v koaliciji s demokratsko stranko pod vplivom g. Pribičevića. Radi tega da se je sprl Protić s Pašićem v početku meseca oktobra 1921. ter podal ostavko na podpredsedniško mesto v glavnem odboru stranke. Protić naglašuje nadalje, da je izstopil iz radikalnega kluba, ker se je prepričal, da je Vesničeva vlada sprejela poslovnik za ustavotvorno skupščino za njegovim hrbtom. Odločno zanika trditve glavnega odbora, da so vse manifestacije radikalne stranke pokazale njeno osamljenost. To je bila samo Pašićeva želja, ki pa je ostala brez vsakega uspeha. V 11. točki navaja Protić razloge, zakaj je izstopil iz kluba in stranke. On pravi, da tega ni storil radi svoje osebe, temveč v interesu stranke, kajti v nasprotnem slučaju bi moral molčati in vsled tega bi bila stranka neobveščena o pravem stanju stvari. Ona bi danes bila v društvu g. Svetozara Pribičevića. Zelo znana je tudi 13. točka Protićeve izjave, kjer naglašuje, da je privatno in javno opozoril svoje prijatelje, da naj ostanejo za časa volilne borbe v najbližjih stikih z radikalno stranko in da naj sporazumno z njenimi predstavitelji postavijo sporazumno kandidaturno listo. «Toda glavni odbor ne samo, da jih odbija, ampak celo dopušča, da se v imenu g. Pašića vodi borba in proti meni in proti mojemu volilnemu okrožju. Glavni odbor izjavlja povsem odločno, da ne more biti nobenega kompromisa med Pašićem in menoj. Počudila tega bo, da se bo stranka po končanih volitvah zopet morala priključiti demokratski stranki ali pa da bo ostala popolnoma osamljena.» Ob sklepu pravi gosp. Protić, da je kot izren radikalec navedel te argumente, da odvrne od sebe krivdo za poražene korake glavnega odbora.

Ista številka «Radikala» prinaša na drugem mestu izjavo g. Protića: Na mnogovrstna vprašanja naših prijateljev in soubojnikov odgovarjamo, da zamožemo v smislu programa g. S. Protića postaviti povsod lastne kandidatske liste in se organizirati povsod in stopiti v borbo za izvršitev radikalnega programa.

Razkol v radikalni stranki je torej popoln!

Čim bolj se razvija kriza v radikalni stranki in je gotovo, da bodo radikalec bližje razcepili na volitve, tem bolj močno se dviga v svoji popolni enotnosti in solidarnosti demokratska stranka. Zagrebški blokaški listi se s strahom napovedujejo, da bodo demokratski zlasti v Srbiji in južni Srbiji pridobili na številu glasov in mandatah. Demokratska stranka je pri zadnjih volitvah zbrala za svoje kandidature 320.000 glasov in torej ni le po svojem programu in svojem obsegu, temveč tudi po svoji formalni moči največja stranka v državi. (Druge največje radikalne stranke, ki jih je dobila za 35.000 glasov manj.) Nasprotniki demokratske stranke sedaj računajo, da bo število demokratskih glasov naraslo na preko 400.000. Z drugimi besedami: demokratska stranka bo v novem parlamentu še močnejša. Zato Protić napoveduje radikalcem, da jim sedanjí nasilni režim ne bo nič pomagal: če bodo v novi skupščini zopet hoteli priti na vlado, se bodo morali nasloniti na demokrate. Na to Protićevo napoved pa odgovarjajo demokrate, da koalicija z radikali za nje sploh ne pihaja več v poštev. Kot merodajna stranka novega parlamenta bodo z radikali predvsem obračunali, koalicije pa bodo iskali povsod preje nego pri radikalih.

Blokaško časopisje dobro čuti, v katero smer se razvijajo dogodki. Zato izključuje nad razcepom radikalec bolj nego «Samouprava» ali «Tribuna».

Politične beležke

Volilni proglas jugoslovanskih nacionalistov. Te dni je zborovalo v Titlu vodstvo «Orjuna», ki je sprejelo za prihodnje skupščinske volitve sledeče sklepe: 1.) Nacionalisti pri bodočih volitvah ne bodo nastopili s svojimi kandidatskimi listinami; 2.) Polžnost vseh nacionalistov pa je, da delajo na to, da v naš parlament pridejo anacionalni in antidržavni elementi, zato morajo nacionalisti podpirati državotvorne stranke, ki stojijo na bazi absolutnega narodnega jedinstva, integralnega jugoslovanskega jedinstvenega državnega organizma; 3.) kjer se nahajajo državotvorne stranke v borbi, morajo nacionalisti glasovati za ono stranko, katere program je najbližji nacionalističnemu programu; 4.) v slučaju, kjer se vrši borba med eno ali dvema državotvornima strankama in kako protidržavno in obstojno nevarnost, da bi protidržav-

na mogla zmagati, morajo nacionalisti glasovati za ono državotvorno stranko, ki ima največji izgledov za uspeh; 5.) nacionalisti bodo delali z vsemi silami na to, da se za bodoče volitve stvori čim tesnejša fronta volilne borbe državotvornih, naprednih in jugoslovanskih strank proti bloku reakcionarnih in separatističnih.

O «tajnem paktu» med organizacijo dobrovoljcev in demokratsko stranko ve poročala mitroviška «Srbija», češ, da so vsi odbori dobrovoljcev dobili zaupno okrožnico, ki v imenu organizacije predpisuje, da morajo dobrovoljci glasovati za demokrate. Na demokratskih listah bodo kandidirali sledeči oficijelni kandidati dobrovoljcev: dr. Branko Kirina, Ante Jerković, Nikola Sokolović in Joca Trifunović.

Volilna sleparija. Z Gorenjskega nam poročajo, da tamkaj neki agitatorji SKS nagovarjajo obrtnike za svojo stranko pod prevezo, da je Obče slovensko obrtniško društvo sklenilo, naj vsi obrtniki podpirajo SKS. Posamezni agitatorji kažejo celo neko okrožnico tega društva s podpisom gosp. Bizjaka iz Celja. Na podlagi avtentičnih informacij sporočamo, da gre za prav grdo volilno sleparijo. Splošna organizacija slovenskih obrtnikov take okrožnice ni nikomur razposlala in seveda je tudi gosp. Bizjak nikdar ni podpisal. Nasprotno je baš predsednik Občega slovenskega obrtniškega društva gosp. Ivan Rebek od združenih obrtnikov in pridobitnih stanov postavljen za kandidata v celjsko - vranskem ter mariborskem srezu, in sicer na listi demokratske dr. Kukovca. Somsiljenke prosimo, da nam javijo imena onih, ki sleparijo s potvornim podpisom g. Bizjaka, da se more proti njim uvesti kazensko postopanje.

Mariborski pridobitni sloji za napredno koncentracijo. Ob priliki celjskega demokratskega zaupnega sestanka izvoljeni akcijski odbor spojitajerskih pridobitnih slojev se je večer zopet sestel v Mariboru k odločilni seji. Mandatarji so poročali, da njihov poziv za enoten nastop naprednih strank ni našel odziva pri SKS, ki je odgovorila, da bo šla kot razredna stranka samostojno v volilni boj, da tako preizkusi svojo moč. Mariborsko vodstvo NSS pa se je odgovorilo izogibno s tem, da mora biti predlog predložitelj ljubljanskemu vodstvu v odločitev. Navzoči obrtniki in trgovci so radi tega sklenili soglasno tudi v mariborskem okrožju postaviti svojega kandidata, ključavničarja gosp. Ivana Rebeka, priznanega narodnega in gospodarskega javnega delavca iz Celja, in sicer na listi dr. Kukovca. Ker kandidira gosp. Rebek tudi v celjsko - vranskem okraju, bo torej kandidiral v okrajih s skupno 140.000 prebivalcev in je potemtakem njegova izvolitev v vsakem slučaju zagotovljena.

Radikalec v Mariboru. Večer je agitiral za radikalno stranko pri mariborskih trgovcih gosp. Andrej Gaberšek, ki je bil pred vojno v Gorici in ima sedaj na Dunaju svoj Warenverkehrsbureau. Stranka bo baje sklicala v kratkem volilni shod v Mariboru.

Posvetovanje Nemcev glede volitev v narodno skupščino. V nedeljo, dne 14. januarja se je vršilo v Celju v hotelu Skaberne posvetovanje Nemcev iz mariborskega volilnega okraja o vprašanju, kako stališče naj zavzamejo pri sedanjih volitvah v narodno skupščino. O avdienci pri ministru dr. Zupaniću sta poročala predsednik nemškega političnega društva Nasko in odbornik dr. Orosel iz Maribora. Zastopani so bili razni večji okraji na bivšem Spodnjem Štajerskem. Mnenja so bila, kakor se sliši, različni. Eni so odločno za to, da se štejejo pri teh volitvah nemški glasovi, drugi so zopet zastopali oportunistično politiko, ki se lahko doseže s tem, da oddajo Nemci svoje glasove radikalni stranki. K temu mnenju se očitno nagiblje tudi njihovo oficijelno glasilo «Cillier Zeitung», ki v svojem polemičnem članku v zadnji številki izjavlja, da bodo Nemci glasovali za državotvorno stranko, kar pač pomeni v današnjih razmerah radikalno stranko. Kočevski «Radikal» očitno klečeplazi pred Nemci in jih vabi v svoj tabor.

Radikalni disidenti pod vodstvom dr. Karla Häuslerja nastopijo pri volitvah kot «Hrvatska seljačka stranka v Sremu». Nosilec liste bo dr. Häusler.

Hrvatski klerikali ne bodo pri volitvah dobili nobenega mandata več. Tako poročajo zagrebški listi. Tudi v Dalmaciji in Hercegovini jim silno slaba prede. Da rešijo vsaj svoje glavne voditelje, bodeta dr. Simrak in Barić kandidirala v Hercegovini, odnosno v dalmatinskem Zagorju. Te dni so klerikali skušali prirediti nekaj svojih volilnih sestankov, pa so skoraj povsod klavirno pozorell.

Aretirani komunistični voditelji v Beogradu so bili zopet izpuščeni. Policija jim je zapretila, da jih takoj zopet zapre, ako bi nadaljevali priprave za ustanovitev Proletarske stranke ali poskusili pod katerikoli naslovom posesti v volilno borbo.

Radikalni načrti. V Zagrebu je bilo svoječasno razpuščeno troje separatističnih društev: «Hrvatski Sokol», «Hrvatska žena» in «Hrvatske Katarine Zrinjske». Ta društva so večkrat javno demonstrirala proti državi. Bila

so izrazito in očitno strankarska, blokaško - frankovska in razpust je bil razumljiv. Pa je prišla radikalna vlada in razveljavila te razpuste. To izgleda, kakor da bi radikali želeli, da zmaga med Hrvati in Slovenci separatistični elementi, da bi potem lažje opravičevali svoje velikosrbske načrte.

Džemijet. Jugoslovanska muslimanska organizacija, ki se nahaja v radikalnem kabinetu, je začela razvijati živahno agitacijo med muslimani v Sandžaku in v južni Srbiji. Te dni je prinesel glavni organ «Irsad» poziv na vse pravoverne in istokrvne muslimanske brate v omenjenih pokrajinah, naj se ne družijo z nikomer, temveč naj tudi pri volitvah ostanejo zvesti islamu. To je vžgalo radikalne strehe! Za dva tedna se radikali znojijo, da milom ili silom pri volitvah poberejo krogljice muslimanskega džemijeta, — pa si pridejo muslimanski kolegi v zasoko... Za to nelojalnost — kakor jo seveda pojmiyo radikali — se odločuje radikalni «Balkan» s pozivom na musliman. ministre, da naj s svečano javno deklaracijo demantirajo «Irsad», ali pa naj izstopijo iz vlade, ker sicer jih bo treba enostavno najruti.

Ureditev odnosov med Bolgarijo in našo kraljevino. Iz Sofije poročajo, da je Stamboljski po svojem povratku iz inozemstva pričel delati na to, da se doseže z našo kraljevino sporazum, in sicer glede onih sklepov, ki so bili storjeni ob priliki sestanka ministrskih predsednikov obeh držav in to osebno glede konstituiranja mešane srbsko - bolgarske komisije, ki bo imela nalogo rešiti vsa sporna vprašanja, ki se tičejo obeh držav. Bolgarski ministri predsednik Stamboljski bo o tem poročal ministrskemu svetu in vlada bo določila člane, ki bodo v tej komisiji zastopali Bolgarijo. To komisijo bo tvorilo 12 članov, vsaka država bo zastopana po 6 članih, med katerimi bo eden predstavnik ministrstva za zunanje zadeve, eden predstavnik vojnega ministrstva, en sodnik, en finančni strokovnjak in en inženir. Kot predsednik bolgarske komisije bo funkciral, kakor se poroča, polkovnik Nejkov, član bolgarske delegacije na lausannski konferenci.

Po svetu

Prodrednik Masaryk se je vrnil iz Tatranske Lomnice v Prago ter je takoj po povratku obiskal ranjenega ministra Rašina in bolnega min. predsednika Svehlo. Rašinoovo stanje je stabilno. Križa pa še ni premagana.

Vprašanje bolgarskega izhoda na Egejsko morje. Bolgarsko časopisje poroča, da proučava bolgarska vlada vprašanje izhoda na Egejsko morje na način, kakor je to vprašanje rešila lausannska konferenca. Toda bolgarski politični krogi naglašajo, da predstavljajo oni trije kilometri dedegaškega pristanišča, ki so odlojeni za Bolgarijo pravo pustino in da bi morala Bolgarija izdati milijarde, ako bi hotela ta teren preurediti. Tehnični eksperti izjavljajo, da projekt lausanske konference o bolgarskem izhodu na Egejsko morje ni dober. Domneva se, da bo Bolgarija načrt lausanske konference odbila.

Memoari grofa Burlana. Časopisje poroča, da izidejo v kratkem zelo interesantni memoari bivšega avstroogrškega ministra za zunanje zadeve, grofa Burlana. Ker je grof Burlan svojedobno igral veliko vlogo tudi z ozirom na naš narod, je verjetno, da bodo ti memoari polni interesantnosti tudi za nas.

172 smrtnih obsodb hitratu. Dne 10. t. m. se je vršila v Lucklevu v Indiji razprava proti indijskim nacionalistom radi poške policijske postaje v Herakuru, pri čemer je zgorelo 38 angleških stražnikov. Od 228 obtožencev je bilo 172 obsojenih na smrt, ostale so izpustili.

Dunaj se zabava. Dunajsko časopisje poroča, da se je vršilo na Dunaju v mesecu decembru lanskega leta 2062 zabav. V decembru leta 1921 je bilo le 1565 zabav, lansko leto torej za eno tretjino več. V decembru leta 1921 so znašali dohodki od davkov na zabave 9 milijonov avstr. kron, a v decembru 1922. preko 307 milijonov kron. Dunaj se torej kljub težkim in resnim časom prav veselo zabava.

Prosveča

Ljubljanska drama.

Cetrtek, 18.: «Idijot». Začetek ob pol 8. Izv. Petek, 19.: «Lilom». D. Sobota, 20.: «Vojček». Izv. Nedelja, 21.: ob 3. pop. «Peterčkov naslednje sanje». Izv. Ob 8. zvečer: «Zivi mrtveci». Izv. Ponedeljek, 22.: «Vojček». C.

Ljubljanska opera.

Cetrtek, 18.: «Meffistofeles». B. Petek, 19.: «Nižava». Izv. Sobota, 20.: «Jenufa». E. Nedelja, 21.: «Sevilski brivci». Izv. Ponedeljek, 22. Zaprt.

Šentjakovski oder v Ljubljani.

Sobota, 20.: «Automobilist». Nedelja, 21.: «Charleyeva teta».

Mariborsko gledališče.

Cetrtek, 18.: «Uitkarji». B. Petek, 19.: «Faust». A. Sobota, 20.: Zaprt. Nedelja, 21.: popoldne: «Osmumli Tonček». Izv. Zvečer: «Baron Trenk». Izv.

PAVEL LOČNIK.

Prav ko se je v františkanski cerkvi vršila impozantna zadušnica za Drvoto, je izdihnil Ločnik v javni bolnici. Rojen je bil v Borovnici leta 1888 ter dosegel svoje 83. leto. Po gimnazijskih študijah je prestopil na učiteljske, položil maturo in nekaj let učiteljeval. Takratne neznoze politične razmere in klerikalne persekucije pa so mladega učitelja na Dolenjskem tako razočarale, da si je iskal svobodnejšega poklica. Leta 1911 je prišel k slovenskem gledališču ponujati svoje sposobnosti. Ker sploh še ni igral, ga je vzel tedanji intendant za pisarniškega pomočnika ter ga uvrstil v operni zbor. Kmalu je začel igrati v drami in operi tudi manjše vloge.

Ko se je pred vojno naše gledališče zaprla in oboje po večini razpustilo, je našel pokojni Ločnik agazman pri kazališču v Zagrebu. Tudi tam je pel v zboru in igral epizode. Po vojni se je vrnil v Ljubljano ter se naglo razvijal v dobrega igralca karavernih, vlasti očetovskih in tudi komičnih vlog. Tekom zadnjih sezon je postal prav uporaben dramski član.

Zal, da si je na Hrvaškem nakopal zdravno bolezen, ki se je polajšala vedno znova. Opetovano je iskal zdravja v bolnici ter se navidezno okrepel vračal na delo. Kot vester igralec je vztrajal prav do zadnjega. Že težko bolan je igral še v sredo dne 10. januarja župnika pri premieri Maeterlinckove satirične šale «Čudež sv. Antona». Toda ni se mogel več vzdržati na nogah. Ko je dozoril svoje vlogo, se je umaknil v oziadje in sedel ves prepadel na stolu. Boril se je še do sobote, potem pa odšel v bolnico, kjer je — teden dni po svojem zadnjem nastopu — izdihnil.

Pogreb bo v petek ob 2. uri popoldne iz bolnice. Pokoj njegovi duši in čast njegovemu spominu!

Iz pisarne ljubljanskega gledališča. Udeležba vseh dosedanjih predstav «Idijota» je bila tako velika, da je moralo vselej oditi brez vstopnic mnogo občanov, ki je želelo uprizarje videti. Zato se vrši v četrtek dne 18. januarja predstava «Idijota» z običajno zasedbo izven abonmanov. Začetek ob pol 8. uri. — V zadnjem času je opera na novo nastudirala priljubljeno in učinkovito d'Albertovo muzikalno dramo «Nižava», ki se pri nas že dolgo ni izvajala. V glavnih vlogah, od katerih so nekatere dvojno zasedene, nastopijo: gđin. Thalerjeva in Kattnerjeva kot Marta, g. Sowilski kot Pedro, g. Levcar in Cvejič kot Sebastiano, g. Betteto in Zupan kot Tomaso. Nuri poje gđ. Korenjakova, Moruclia g. Pucelj, pastirja Nanda g. Banovec, Rožaljo gđ. Šmilgojeva, Pepo ga. Matačičeva, Antonio ga. Ribičeva, kmeta g. Perko in kot župnik nastopi g. Flinjko. Premiera se vrši v petek dne 19. januarja izven abonmanov. Začetek ob pol 8. uri.

Z mariborskega gledališča. V torek večer je nastopila ga. Mitrovičeva zopet v «Baronu Treku», topot v vlogi Lidi, v kateri je s svojo temperamentnostjo, s svojo živo igro in svojim polnim, dobro izšolanim glasom žela ponovne burne aplavze.

Gostovanje g. H. Zatheya v Krakovu. «Teatralny Przeglad» je prinesel o našem basistu jako lepo oceno, kateri posnemamo: «Prosim, da bi nas bolj pogostokrat obiskovali takšni nenavadno simpatični gostje, kakor g. Hugon Zathey, eden iz ustanoviteljev krakovske opere, ki nas je obiskal kot gost iz Ljubljane. Prikladi nam je v spomin svoje brezprimerno kreacije Mefista in Kecalja, pri tem pa je pokazal ogromen razvoj svojega talenta v vokalnem, pa tudi sceničnem oziru. Kostum, kretnje in izborna mimika obraza, topli, metalni bas-bariton velike kulture in subtilnega muzičnega izraza — so zložili celoto, ki ustvarja vtis iskrenega artizma, izvirajočega iz duše. — Občinstvo je hvaležno novonovno priklicalo svojega nekdanjega ljubljena pred zasto». — Wladyslaw Ancezy. — Po velikem uspehu gđ. Zikove v Pragi je tudi ta kritika odličnega glasbenega strokovnjaka Ancezya o g. Zatheyu dokaz, da ima naša opera soliste, ki nam delajo čast tudi v zunanjem svetu.

Simfonični koncert muzike dravske divizijske oblasti se vrši v ponedeljek, dne 22. januarja 1923. ob 8. uri zvečer v Unionski dvorani. I. točko sporeda tvori klasična Mozartova skladba: Sereada za godalni orkester. Skladba je lahkega veselega značaja ter ima 4 stavke. Komponirana je bila dne 10. avgusta 1887. leta. Valed svoje ljubosti jo kaj pogosto srediavamo na koncertnih sporedih. Tej serenadi sledi znamenitega Rusa A. Borodina: Prizor iz srednjeazijske stepe. Skladba je pisana za veliki orkester ter nam skladatelj slika v njej sledeči prizor: V enolični, peščeni stepi Srednje Azije se oglašajo glasovi miro-ljubne ruske pesmi. V daljavi začujemo kopitane konj in kamel, na naše uho zadoni preprosta iztočna melodija. Karavana domačinov se približuje ter varno in brezskrbno potuje dalje skozi to nepregledno pustino, naposled vedno bolj izginja na obzorju. Ruska pesem in preprosta melodija Azijetov se strneta v eno samo harmonijo, dokler se odmev ruske pesmi ne izgublja polagoma v oziadju divje stepe. Vstopnice so v pred prodaji v Matični knjižarni, kjer se do-liva tudi natančni spored. K ostalim točkam se še povrnemo.

Nova glasbena izdaja. V založbi petškega društva «Ljubljanski Zvon» je pravkar izšlo 5 ženskih dvopevov s spremljevanjem klavirja, katere je uzla-

bil na besedila Ovetka Golarja «Is Bol sanskega perivoja» Emil Adamiča. Z veseljem bodo pozdravili ženski zbori te lepe pesmi. Izdaja obsega 23 strani, je lična po zunanji opremljeni in lepem tisku. Partitura stane le 16 Din. Dobiva in naroča se pri pevskem društvu «Ljubljanski Zvon» v Ljubljani, Narodni dom, I. nadstropje desno, ki razpošilja tudi litografske glasove (sopran in alt) po nizki ceni. Naročite to prvo slovensko izdajo ženskih dvopevov (zborov)!

Venac (književni omladinski list). Že osmo leto izhaja v Beogradu list za srednješolsko mladino. Ureja ga jako spretno in uspešno prof. Jeremija Zivanović, dobro znan udeležnikom proforskih kongresov. Tiska se v cirilici, latinici in rad sprejema slovenske prispevke, če jih — dobi. Izhaja mesečno na petih polah. Cena mu je primerna nizka (leto 40 Din). Prispevke in naročnino sprejema uredništvo v Beogradu, Visočka ulica 22.

Začetki človeške kulture. Društvo «Soča» opozarja svoje člane, prijatelje in drugo cenjeno občinstvo, da predava v soboto dne 20. januarja v salonu «Pri Levu» gosp. univerzitetni docent dr. Vojislav Mole o «začetku človeške kulture». Veleinteresanti predmet, kakor tudi ime predavatelja jamčita za lep užit. Zato naj nikdo ne zamudi te redke prilike. Začetek ob pol 21. uri. Vstop prost.

Sport

Smučarski propagandni izlet na Bloke.

Izlet se vrši od sobote preko nedelje t. j. 20. in 21. t. m. in sicer ob vsakem vremenu. Novozapadli sneg nam je prav dobrodošel!

Gostje iz Zagreba dospo v Ljubljano v soboto, 20. t. m. ob 10. 12. ali 14. 21.

Odhod iz Ljubljane v soboto po južni železnici na Rakek: I. transport ob 14.35. II. pa 17.46.

Na Rakeku se zbere smučarji po prihodu vlaka v gostilni «Pri Ševanju» odkoder se odpravijo skozi Cerkljico in Oranovo do Šteberka (12 km) t. j. do pod klanca pod vasjo Obločice. I. transport se odprle krog 16.30, drugi krog 20.30 iz Rakeka.

Iz Šteberka peš do vasi Bloška polca (4.2 km), odhod po levi cesti peš ali na smučeh (5 km) po cesti v Novo vas (730 m) na Blokah.

Stan JZSS na Blokah v Novi vasi v gostilni «Na pošti». Po dohodu vsake partije zglaš naj se vodnik družbe v omenjeni gostilni, kjer dobi navodila za drugi dan in pa nakazila za stan vsakega smučarja ter vsa druga potrebna navodila.

Podrobnejša določila glede izleta se bodo objavila smučarjem na smučarskem sestanku v četrtek dne 18. t. m. v gostilni pri «Levu» na Gosposvetski cesti in po časopisju.

Udeleženci izleta dobe polovično vožnjo iz Ljubljane do Rakeka in nazaj ter naj se v to svrhu nemudoma prijavijo na Jugoslovanski zimskosportni savez. Ljubljana, Narodni dom.

Jugoslovanski zimskosportni savez.

Vremensko poročilo. Bohinjska Bistrica: 16. t. m. — 3° C. barometer pada, oblaki se, brez vetra. V dolini okrog 35 cm snega, smuka še ugodna. V višini nad 1200 m izvrsten pršič, debel okrog 90 cm. — Kranjska gora: 16. t. m. ob 7. — 2° C. barometer pada, zelo oblačno.

Smučarski odsek «T. K. Skale» v Ljubljani priredi v nedeljo 21. t. m. skuen obvezni izlet v Zalno pri Grosupljem. Snežne razmere so ugodne in se obeta ob ugodnem vremenu res lep sportni užitek. Izlet je namenjen v prvi vrsti smučarjem novincem, ker se s tem izletom začne s praktičnimi začetnimi vajami. — Odhod z južnega kolodvora ob 7.50 zjutraj — povratek v Ljubljano 7.52 zvečer.

Smučarska sekcija S. K. Titlje v Ljubljani pozivlja svoje člane, da se polnoštevilno udeležijo smučarskega propagandnega izleta JZSS na Bloke dne 20. in 21. t. m. in da javijo to najkasneje do 19. t. m. tajnici Talki Šepetavčevi, Ljubljanska kreditna banka.

Smučarski tečaj za novince v Bohinjski Bistrici pod vodstvom gospoda R. Badiura se bo vršil od ponedeljka 22. do nedelje 28. t. m., ako se prikladi dovolj udeležencev. Prijave naj se naslovijo nemudoma na Jugoslovanski zimskosportni savez, Ljubljana, Narodni dom.

Seja upravnega odbora LNP. se vrši v četrtek 18. t. m. ob 20. uri v Narodnem domu, lokal Sportne zveze. — I. tajnik.

S. K. Primorje v Ljubljani. Sklepom občnega zbora sklicujem v petek, dne 19. t. m. ob 18. uri, v restavraciji hotela Union, (soha «vse v rožah») — šestanek članov in članic plavalne sekcije. Na dnevnem redu: Volitev načelnika in odbornikov. Prisotnost in točnost za vse člane obvezna. Načelnik.

Sestanek nogometne sekcije S. K. Mirja v Ljubljani se vrši v petek 19. t. m. ob 6. uri zvečer v Prešernovi sobi restavracije «Novi svet». Gosposvetska cesta. Od nedelje 21. t. m. naprej redni treninzi v jahalnici pod vodstvom g. Januške. Igralci naj pravočasno uredijo opremo, osebno čevlje. — Načelnstvo.

Ljubljanski sportni klub ima letošnji občni zbor v sredo, 31. t. m. v gostilni pri Mraku na Rimski cesti. Začetek ob pol 9. zvečer. Vsi člani naj se zanesljivo udeležijo!

DARUJTE ZA CIRIL-METODOVO DRUŽBO.

Domače vesti

Dar kraljice Marije. Kakor poročajo iz Beograda, je kraljica Marija povodom svojega rojstnega dne veem oficirjem kraljeve garde poklonila po par zlatih gumbov za manšete. Gumbi so okrašeni s kraljevsko krono in z začetnimi črkami «A» in «M».

Veliki župan dr. Ploj v Mariboru. Včeraj popoldne je došel v Maribor z ministrom Zupaničem tudi veliki župan mariborski dr. Ploj. Danes sta od-potovala veliki župan in minister v Prekmurje, odkoder se vrne v petek zvečer, nakar odpotuje dr. Ploj še na-zaj na svoje službeno mesto v Pariz.

Kongres mednarodne poštne zveze. Meseca junija se bo vršil v Stock-holmu na Švedskem osmi mednarodni poštni kongres in se bo pri tej priliki proslavila tudi desetletnica zveze, v kateri je koaliranih 70 držav s kolo-nijami in pokrajinami vred, ki imajo svoje samostojne poštne uprave.

Umestna odredba. Vsled mnogo-brojnih pritožb potnikov je beogradska železniška direkcija odredila, da se vsi vagoni na odhodni postaji pregledajo, ali so zadostno zakurjeni in da mora vlak počakati na postaji, dokler para ne ogreje vseh vagonov. Za to mora skrbeti dežurni uradnik, vlakovodja in strojevodja. Odredba je brez dvoma umestna. Potniki se bodo vozili v top-lih vagonih, a kako dolgo bodo čaka-li, dok par probije kroz sve vago-ne, to je pa drugo vprašanje.

Grof Karoly se naseli v Mariboru. Bivši madžarski ministrski predsednik prof. Karoly, ki uživa gostoljubnost naše države in se je pred dvema leto-ma nastanil v Dubrovniku, se nahaja sedaj na potovanju po vseh večjih mestih naše kraljevine. Včeraj je iz Novega Sada odpotoval v Zagreb, kjer ostane nekoliko dni, nakar se, ka-kor poroča «Politika», preseli v Mari-bor, da nadaljuje pisanje svojih spom-inov.

Podražanje zdravil. Ministrstvo za narodno zdravje je izdalo novo tarifo za zdravila in razne lekarniške pre-dmete, ki je že stopila v veljavo. Novi tarif izkazuje 25 do 30 odstotno zvišanje cene surovega materiala, pri posameznih predmetih, ki se uvažajo iz inozemstva, pa dosega zvišanje cene tudi 100 do 150 odstotkov. Cena kinina se je zvišala za 100 odstotkov, morfinja in kokaina za 510 odstotkov. Vzrok podražanju je visoka cena nem-skih lekarniških izdelkov ter visoka carina, ki jo pobirajo naše carinarne.

Prenos judenburških žrtev. Odbor za prenos leta 1918, vsled upora v Ju-denburgu po prekomerni ustrelnosti gojakov bivšega 17. pešpolka vabi vse častnike in vojske bivšega 17. peš-polka na sestanek, ki se vrši v petek, dne 19. januarja ob 20. uri v dvorani mestnega magistrata. Radi važno-sti sestanka prosimo številne udelež-be. — Za odbor: predsednik dr. Tone Jamar.

Vojaški grobovi na Hrvaškem. Za ureditev vojaških grobov na Hrvaškem in v Slavoniji je ministrstvo za vere na predlog pokrajinske upra-ve v Zagrebu dovolilo kredit v znesku 20.000 dinarjev.

Novo pokopališče v Beogradu. Beogradska občina je kupila zemljišče z obsegom 40.000 m², ki se preuredi za novo pokopališče, ki bo popolnoma odgovarjalo potrebam velikega mesta.

Vodja mariborskih narodnih soci-jačev med «bankokratiz». V Mariboru se živahno komentira včeraj došla vest, da sedi v upravnem odboru po-družnice «Prve hrvatske štedionice» poleg Nemca Scherbauma tudi vodja narodnih socijačev, bivši podžupan Ivan Rogič, ki je še na predstoječnem shodu v Narodnem domu pribiljal, da niti ena kroglica NSS ne sme in ne more pasti v korist kake kapitalistič-ne stranke.

Novo nasilstvo v Istri. Iz Istre poročajo o novem italijanskem nasil-stvu, ki nas spominja na prošle krut-e dogodke. V nedeljo so fašisti za-sedli posojilnico v Zminju. In vzrok? V novi italijanski šoli v Ceru je bila boja sežgana podoba italijanskega kralja. Ali se je to res zgodilo, še ni dognano; vsekakor pa je izključeno, da bi se to moglo zgoditi z vednostjo ali celo s sodelovanjem ljudstva. V ponedeljek so prišli v Cer fašisti ter aretirali vse moške, ki so jim prišli v roke. Ljudstvo je prestrašeno bežalo v gozde. Fašisti so sežgali nekaj kop-ena ter nato odvedli moške v Zminj, kjer so jih v posojilnici neusmiljeno pretepli in šele drugi dan izpustili. Trije med njimi so težko poškodovani. Čim so bili moški izpušeni od fašis-tov, so jih aretirali orožniki. Ponoči so fašisti vdrl v župnišče v Filipin, polili vrata z bencinom in jih sežgali. Župnik je skozi okno pobegnil v gozd. Ljudstvo je skrajno prestrašeno.

Odškodnina za bolgarske rekvizi-cije v Srbiji. Po obvestilu našega so-fijskega poslanika, je bolgarska vlada izjavila, da bo vprašanje izplačila rekvizicij, ki so jih izvršile bolgarske oblasti za časa okupacije v Srbiji, li-kvidirala posebna komisija, obstoječa iz naših in bolgarskih zastopnikov, in sicer na podlagi pogajanj, ki jih je vo-dil ministrski predsednik Stambolijski za časa svojega zadnjega bivanja v Beogradu.

Zračni promet med Parizom in Beogradom. Včeraj dopoldne so pose-tili zunanega ministra dr. Ninčiča za-

stopniki konzorcija Franco - Romalno, društva za zračni promet med Pari-zom, Beogradom in Bukarešto in mu izjavili, da prične promet že v krat-kem, ker so končane že vse predpri-prave

Odlikovanje. Njeg. Veličanstvo kralj Aleksander je odlikoval inž. g. Mohorja Pirnata, dvornega svetnika v p. z redom sv. Save III. razreda.

Iz konzularne službe. Dr. Velizar Ninčič, brat našega zunanjega ministra dr. Ninčiča, je včeraj odpotoval v Mar-seille, da prevzame tam posle našega generalnega konzulata.

Iz državnega sveta. Državni svet v Beogradu se sestane danes na plenarno sejo, na kateri bodo določeni sodniki za upravo sodišča.

Odvetniške vesti iz Maribora. Včeraj je otvoril v Mariboru pisarno novi odvetnik dr. Tomašič, ki je bil doslej v Litiji. — Iz državne službe je izstopil sodnik dr. Berčič ter stopil v pisarno odvetnika dr. Boštjančiča. — V kratkem izstopijo v področju mariborske okrožne sodnije še trije sodniki iz državne služ-be, ki se bodo posvetili odvetniškemu poklicu.

Zadušnica za opernim tenorjem Jos. Drvoto. Udučenje gledal. igralcev v Ljubljani je včeraj dopolnilo ziduš-nico za pokojnim tovarišem Drvoto v zares umetniški obliki. Franciskanska cerkev je bila že pred desetimi na to polna, a občinstvo je še vedno pri-tiskalo: pred vrati so se vršili pravi boji. Končno so se morala glavna vrata od-preti na stečaj, da so bili glasbenega in perverskega sporeda deležni tudi zunan sto-letiči mnogoštevilni zamudniki. Vzle mra-za je občinstvo vztrajalo do konca. Pred-no so je začela peta črna maša, je zasvi-rali operni orkester na koro prekrasno Wagnerjevo Sigfridovo smrt. Pri maši je pel operni mešan zbor, ki so ga okrepili še solisti. Na orglah je molstrsko prelu-diral in spremljal skladatelj p. Hug. Sattner. Dirigiral je g. kapelnik A. Ba-latka. Solo v rekviu in pozneje libero je zapel gosp. operni basist Hugon Zath-hey izredno lepo in z globokim čust-vom. Prijateljska duša je trepetala v njegovem petju, saj je bil Drvota Zath-hey prvi kolega iz leta 1918 do lani in je rajnik posređoval, da smo dobili Zath-eya v Ljubljano. Po maši, ki se je po-la v latinščini, je zapel operni moški zbor še slovensko žalostinko «Vigred se povrne» s pretesljivo domljivostjo. Za-dušnice se so udeležili poleg g. general. konzula dr. Beneša in poslan. uradni-stva ter načelnika prosvetnega oddelka pokraj. uprave dr. Fr. Skaberneta v zastopstvu mest. magistrata g. ravnatelj dr. M. Zarnik, člani Česke obč. ljubljans-ki literati in upodabljajoči umetniki, vsi izraze in operni pevec, mnogo dam iz vseh slojev in par tisoč gospodov. Ogrom-na udeležba je dokazala, koliko simpatije je užival pokojni naš slavec Pepik in kako žal je Slovencom po vsem českim bratu.

Umrla je predvčerajšnjem v Rušah gospa Ema Gorišek, rojena Petelin, vdo-va zdravnik in bivšega dolgoletnega župana v Rušah dr. Milana Goriška. Po-kojnica je bila vedno neumorno delavna na narodnem in prosvetnem polju. — V Ljubljani je umrl isti dan g. Rudolf Lojk, revident južne železnice v najlepši dobi 34 let. Bil je dober kolega in med znanci splošno priljubljen. Potreba bo danes ob pol 16. uri iz bolnice. Blag spom. pokojnikom, prizadetim rodbinam pa naše sožalje!

Nekaj števil iz ljubljanske porod-nišnice. V ljubljanski splošni bolnici je bilo v preteklem letu v porodnišnem od-delku 782 porodov in se je rodilo 751 otrok, med njimi 22 dvojčkov. Mrtvor-jenškov je bilo 561, živorojenčev pa je umrlo 4,46 odstotkov; umrlost poro-dne 1,71 odstotka. Operacije je bilo v porodniškem oddelku 124. V letu 1921 je bilo največ babic v ljubljanski okolici in kraškem okraju in sicer po 44, dalje v Ljubljani 36, najmanj pa v Rogatecu, namreč ena. V Prekmurju je bilo 100 babic, skupno v Sloveniji pa 576.

Telefonski pogovori z inozemstvom. Da se telefonski promet z inozemstvom uredi, je odredilo ministrstvo, da se v raznih smereh more govoriti v natanko določenem času. Tako je določen čas za pogovore med Ljubljano in Prago od 10.30 do 11., in pa od 15.30 do 16. ure, za pogovore Ljubljana-Dunaj od 13. do 14. in 19.30 do 21. ure. Ostali čas med 9. in 21. uro se vrše pogovori med Za-grebom in Prago, med Zagrebom in Du-najem ter med Trstom in Prago.

O vprašanju povziranja stanoarine nam je poslalo Društvo hišnih posesti-kov dopis, v katerem poziva vse trezno-misleče najemnike in gospodarje naj se v obojestranskem interesu posrežijo že pred 1. februarjem, ker bodo sicer obn-ji imeli stroškov in potov in se bo mešle bojno nasprotstvo še bolj poostroilo. Dopis zatrjuje, da se je v 50 odst. slučajev že dosegel sporazum.

Država za padlega orožnika. Mini-ster notranjih zadev je izvršil odredbo svojega prednika, da se izplača 10.000 Din podpore in razen tega prizna pokoj-nikova plača rodbini padlega orožniške-ga narednika Davida Reliča, poveljnika orožniške postaje v Spuzi. David je dne 30. novembra lanskega leta junjsko pa-del v uspešnem boju z odmetniki.

Feritinski savez. Poročajo nam: Pred kratkim se je vrnila v Ljubljani seš upravnege odbora Feritinskega saveza, ki je razpravljala o važnih društvenih zade-vah, predvsem o voznih olajšavah za di-lake in profesorje. Člane F. S.: nadalje

o uspehu in o nedostatkih laniških pošt-niških potovanj ter se je napravil načrt za povzdigo avtistič. kolonij in dobrotol-štva F. S., ki naj bi pospeševal pošt-niška potovanja v tekočem letu.

Strogi pasji zapor v Mariboru. Mari-borski mestni magistrat je proglasil za-por novega slušaja steklega psa, ki ga pa še niso mogli vloviti, strogi pasji za-por v mestu.

Odgovorni urednik «Napreja» pred sodiščem. Petkova številka «Napreja» prinaša med celjskimi novicami sledečo izjavo: Podpisani urednik izjavlja, da je članek pod naslovom «Slika demokrat-ske vlade v celjskem magistratu» v 190 številki «Napreja» z dne 25. avgusta 1922 in ki se glasi: «... (Članek dolži celj-skega župana dr. Hrašovca, da je on zakrivil smrt mestnega hišnika Tilen-draha, ker se je bač obesil zaradi be-de, dasiravno se je dognalo, da je izvršil samomor iz strahu pred kaznijo, ker je delal dolgove s potvorenim podpi-som)... popolnoma neosnovan in ne-upravičen, v kolikor se tiče g. dr. Juro Hrašovca, župana v Celju. Podpisani urednik se je vsled tožbe, ki jo je na-peril g. dr. Juro Hrašovec proti njemu, prepričal o neupravičenosti očitkov, ki jih vsebuje članek in obžaluje, da je ta članek, ki mu manjka vsaka podlaga, iz-šel v listu «Napreje». Vsled tega podpisani urednik prekljuje vsebino navedene-ga članka in se zahvaljuje zasebnemu obtožitelju g. dr. Hrašovcu, da je odstopil od kazenskega postopanja. — Anton Podbevšek. — Brez komentarja v ved-nosti javnosti.

Proti tujekleznim napisom. Nacio-nalistične organizacije v Vojvodini so že pred tedni pričele z akcijo, da trgovec odstranijo madžarske in nemške napise na svojih prodajalnah ter jih nadomestijo z napisi v državnem jeziku. Trgovci se temu pozivu ne niso odzvali. Vedno tega so v noči od ponedeljka na torek neodgovorni elementi razbili in odstranili v Novem Sadu nad 120 madžarskih in nem-skih napisov. Policija je aretirala več oseb. Ko so se legitimirali, so bili areti-ranci zopet izpuščeni.

Jugoslovanski trgovec ustrelen v Sofiji. Ze skoro mesec dni se je mudil v trgovskih poslih v Sofiji Mija Petrovič, trgovec iz Stipa, ki so mu bili bolgar-ski makedonski četaši neprestano za pe-tami. Na pravoslavni božič so vdrl v njegovo stanovanje, ga ustrelili in nato pobeželi.

Nesreča z orožjem. V nedeljo dne 14. jan. popoldne je snail vodja pi-sarne g. dr. Kalana v Celju Albert Melve-šek na svojem stanovanju revolver. Ker ni zapazil, da je ostal en naboj še v re-volverju, se mu je isti sprožil. Krozla ga je zadela v levo ramo, a ne smrtno nevarno. Prepeljali so ga v celjsko bol-nico.

Za možko besedo v smrt. Vojvodin-ski listi poročajo: V Starem Beču se je pred leti zakel seljak Danilo Andričič. Da deset let ne okusi nobene alkoholne pijače. Zaobluba mu je bila v blagoslov. Njegovo pobožstvo, ki ga je bil s pijač-evanjem skoraj upropastil, je zopet vzveto in živel je tudi jako srečno rodbinsko življenje. Znanci iz vasi so ga opetovano skušali zapeljati, toda junaško je izdržal vsi izkušnje. Prošli teden je Andričič napravil dobro kupi-jo in poročil je nekaj kupčijskih pri-teljev. Pri veselju večerji so ga začeli nagovarjati, naj izpije na zdravje prisot-nih vsaj eno čašo vina. Danilo se je dol-go upiral. Končno je podlegel. Prvi časi so sledile druge in večerje je končala z divjim popijevanjem. Druge jutro je An-dričič odšel ves potr domov ter se na podstrešje svoje lepe hišice — obesil.

Ljubavna tragedija. Bančni uradnik Evgen Löwy iz Osijeka je bil strastno zaljubljen v 19letno uradnico Julijo Far-kešič iz Lavove. V zadnjem času pa se mu je deklet izneverilo. Da se masčuje nad nezvesto, jo je v torek pri belem dnevu ustrelil na ulici. Zadel je v na-ravnost v srce in je Farketičeva takoj izdihnila. Nato je nameril samokres še nase in sprožil kroglo v sence. Löwy se je zgrudil nezavesten na tla in par ur pozneje umrl v bolnici.

Poskušen umor in samomor. V Za-grebu se je odigrala predvčerajšnjim kr-va drama, posledica ljubosumnosti. Mesarski obrtnik Smilaj je že dalj časa skregan s svojo ženo, ki je, odkar ga je zapustila, živela s krznarskim obrtnikom Zabošekom. Smilaj je bil silno ljubosum-ten ter je predvčerajšnjim poglal Zabo-šek kroglo v prsa in ga smrtno nevar-no ranil, potem pa si je sam prereval vrat. Obadva sta bila prepeljana v bol-nico.

Tihotapstvo z valutami. Poštnim uradom se je naročilo, da posvečajo več-jo pozornost priporočnim pismom v ino-zemstvo. Ako sumijo, da je v kakem pis-mu zdrava valuta, pisma ne smejo od-poslati, ampak ga morajo odpreti v pri-šči odpošteljatelja.

Stara navada železna srajca. 21letni Ivan Znidaršič ima zelo pisano preteklost že v ljudski šoli je začel krasti in tega «opravila» ni opustil. Čeravno so na Ra-kovniku in v prisljni delavnici storili kar je moglo, da ga spravijo zopet na pra-vo pot. Šele dne 6. jan. je prišel iz šest-mesečne ječe. Odšel je v Stari trg in Čerknico kjer je ostal tri dni pri Josipu Meletu. Predno pa se je poslovil, je Zni-daršič ukradel Meletu za 25.000 kron zlat-nine in srebrnine. A kmalu je prišel pa-viel v roke. Ljubljanska policija ga je aretovala ob dveh zjutraj, ko se je z neke veselice vrnil v hotel. Po kratkem obotavljanju je Znidaršič tatvino priznal. Ukradene stvari je že prodal ter skupilo v znesku 9450 kron do malega tudi va-pravil.

Odprto pismo gospodu ministru dr. Niku Zupaniču

Gospod ministri!

Podpisana Osrednja Zveza, ki, daleč od vsakega strankarstva, združuje vse strokovne organizacije aktivnih in vpo-kojenih civilnih državnih nameščencev, njih vdov in sirot v Sloveniji, se obrača v zmislu sklepa širšega odbora z dne 15. t. m. do Vas, gospod ministri, s prošnjo, za pomoč v uri najhujše stiske, ki ji je kdaj usojena.

Vseobča draginja, ki še vedno raste, in ki preti, da preskoči tudi na stanovanja, nas je pritrla ob rob propada. Gospod ministri! Ne bomo Vam slikali podrob-nosti žalost, ki se odigrava v naših rodbinah dan za dnem in ki nam ubijajo delovno moč doma in v uradu ter izpod-kopujejo našo moralno odpornost. Vse to je danes prišlo že v širšo javnost.

Podpisana O. Z. je po Glavnem Savezu v Beogradu in na beograjskem činovni-skem kongresu meseca oktobra in no-vembra 1922 skušala doseči ublažitev tež-kih življenjskih prilik, pod katerimi ječi-mo, ter je stavila na kompetentnem me-stu svoje utemeljene zahteve. Prememba v vladi je žal prekinila že započeto delo zakonodavnega in finančnega odbora, ne odvezuje pa nas dolžnosti, da danes, ko se kriza bliža katastrofalnemu vrhuncu, vnovič opozorimo na svoje najvažnejše potrebe.

Za svoj glavni, če tudi trenutno nel-zvedlivi postulat proglamo *enotno in moderno ureditev našega službenega raz-merja* do države in izjavljamo, da od te-ga že v interesu solidarnosti ne bomo odnehal.

Maksimiranje rodbinskih doklad nižjim državnim uslužbencom smatrajo vse or-ganizacije brez izjeme za nesocialen čin in ga enodušno obsojajo tudi iz etičnih razlogov.

Enotno in primerno ureditev pokojnin, vdovnin in sirotin so sprejele vse po-krajinske zveze državnih nameščencev v svoj delovni program, ki od njega ne morejo odstopiti.

Najbolj pereče vprašanje pa je, da se brez odloka *zvišajo dragijske doklade* na način, ki bi nam jamčil vsaj skromen, stanu primeren obsto, odstranil muko-trpne skrbi in pehanje za postranskimi pridobitnimi viri ter poživil utrujeno vo-ljo do udeleževanja Beraška odmera prejemkov, ki jih dobivamo, danes upra-pač z držav. nameščenci državo samo.

Gospod ministri! Kot očjega sloven-skega rojaka v odgovornem svetu krone, kot našega bivšega stanovskega vrstnika, ki od blizu pozna razmere in tudi ve, da v zvestobi do države in narodnega pre-stola ne zaostajamo za nikomur, si Vas dovoljuje podpisana O. Z. lavno vprašati: **kakšno stališče nameravate zavzeti v vladi glede zadovoljive rešitve smotnega vprašanja aktivnih in vpo-kojenih državnih nameščencev?**

Položaj se ponstruje od dne do dne in Zveza le še s skrajnim naporom vzdr-žuje bol za naš obstanek v svojih rokah. Ako tudi ta njen anel ostane brezuspe-šen, je izrabila svoje zadnje sredstvo in more samo še upati in čeliti, da bo naše nameščentvo, ne meneč se za svoj ma-terielni in moralni pogin, častno pre-sto to uprav nadčloveško skušalo pred katero današnje stanje stavi njega pa-triotizem in discipliniranost.

Uvažujemo v polni meri zahteve dr-žavnih financ in se zato zadovoljujemo z neobhodno potrebnim. Za to se pa mo-ralo mliti sredstva. Če žuga nenopra-vilna škoda, vlade najparlamentarnejših držav, v svesti si svoje odgovornosti najdejo pot in pogum, da ustavijo raz-voj, na katerega koncu je obup z vsemi posledicami.

V Ljubljani, dne 17. januarja 1923.

Za «Osrednjo Zvezo javnih nameščencev in vpojojenecv v Sloveniji»:

Maks Lilleg, t. č. predsednik.

Joža Bekš, t. č. tajnik.

Objave

Redni občni zbor Saveza dobrovolja-ca za Slovenijo se vrši v Ljubljani dne 2. februarja t. l. Podrobnejša obvestila dobe Okrožni klub direktno. — Odbor.

Kulturna znanstvena sekcija J. N. A. D. «Jadrana» opozarja klane «Jadrana» na VI. abvatni večer, ki se vrši v četrtke dne 18. t. m. ob 8. zvečer. Predava g. stare-sina dr. M. Brezigar «o razvoju avtono-mističnega vprašanja». Udeležba za vse člane obvezna.

CMD. za obmojno šolstvo. Šolskemu vodstvu v Spodnji Kungoti je nakazala Ciril-Metodova družba 250 Din za nakup šolskih potrebščin, za kar ji bodi izre-čena najsrčnejša zahvala. V. From, nad-učitelj.

Bogoslužje na pravoslavno Bogo-javljenje 19. ovoga meseca v Mariboru. U 9. časa služiti će se u pravoslavnoj kapeli služba božja, od kuda oko 10.50

Me litija na brod na Dravi, gde će se obaviti posvećenje vode uz asistenciju vojske mariborskog garnizona.

• **Tatjanin dan.** Ruski akademik v Ljubljani priredijo tudi letos na dan sv. Tatjana, 25. januarja, svoj tradicionalni veselični večer v vseh prostorih Narod-nega doma. Izmed mnogobrojnih točk programa naj navedemo: velik vokalni in instrumentalni koncert in kabaret poseb-ne vrste, pri čemer bodo sodelovali pod vodstvom gg. Šesta, Sevastjanova in Pu-tjate najboljši igralci in igralke ljubljans-ke opere in drame; gostuje tudi Ljub-ljančanom dobro znana ga. Ada Poljaka-va. Po nastopih prosta zabava in ples.

• **Vinarska zadruga v Metliki** priredi v nedeljo, dne 4. februarja, v prostorih Narodne Čitalnice v Metliki vinski sejem z začetkom ob 11. uri in zaključkom zve-čer. Na semnju bodo razstavljena najraz-ličnejša bela in črna vina iz vseh gorle metliškega sodnega okraja. Oostilničarji in vinski trgovci se opozarjajo, da je pridelala Belokrajna letos izborna kap-ljico, ker je bilo grozdje popolnoma zre-lo in se je trgarev vršila v lepih dneh v prvi polovici oktobra. Vino je zdravo, ne preminja barve in je že enkrat preto-čeno. Zaradi obilnega pridelka bo izbira prav bogata in cene primerne.

• **Nasla se je zlata zapesnica** v sobo-to ob 5. uri zvečer na Cesti na južno že-leznico. Kdor jo je izgubil, naj se oglasi v društveni sobi Skavtskega stega, vol-jodve Misiča vojašnica objekt 13, sobr št. 2.

Volilne kandidatov v pokol-ninski zaved za nameščence

Glasovnice so različnih barv zaradi raznih skupin. V glasovnicah se sme vpisati le oznake liste — n. pr. nameščen-ci v edinici I. do V.: «Združeni zasebni nameščenci» ali «Strokovna in nadstran-ska lista» — službovalci v I. edinici: «Združeni službovalci» ali «Zveza de-narnih zavodov», v V. edinici: «Združeni poslovalci» ali «Združeni službovalci». — Glasovnica se naj potem tako zalepi, da ostane volilni odrezek prost, vlož v drugo kuverto z napisom: «Volilna ko-misija Pokolninskega zaveda za name-ščence v Ljubljani» in odpošlje pod tem naslovom bodisi po pošti pravilno fran-kovano, bodisi po kakli osebi. V taki ku-verti se lahko odda tudi več glasovnic. — Službovalci imajo toliko glasov, ko-likor je imel dne 5. decembra zavarova-nih nameščencev. Če ima n. pr. 57 na-meščencev, se mu izroči 5 glasovnic, vsaka za 10 glasov in posebej še 7 po en glas.

Če se glasovnica pomotoma ni dostavi-la ali izručila, sme volilni upravičenec z osebno legitimacijo zahtevati novo glasovnico.

Glasovnice prevzema edinole predse-dnik volilne komisije ob uradnih dneh od 9 do 13. ure, dne 5. februarja pa le do 12. ure.

Bozra dne 17. jan.

Zagreb, devize: Dunaj 0.1465 — 0.1480, Berlin 0.63 — 0.65, Pešta 3.85 — 3.90, Bukarešt 58 — 60, Milan 505 — 510, Lon-don 482, Newyork 103 — 104, Pariz 705 — 707, Praga 294 — 295, Sofija 58 — 60, Svica 1950 — 1960, Varšava 0.46 — 0.48, valute: dolar 101 — 102, funti 465, franki 698 — 700, lire 505, elektri: Ljub. kreditna 195 — 200, Prastedična 1100 — 1115, Slov. eskomtna 159, Trbov. pre-mogovna družba 500.

Beograd, devize: Bukarešt 46 — 47, Berlin 0.64 — 0.70, Dunaj 0.15 — 0.155, Pešta 3.95, Solun 115 — 120, Pariz 700 — 710, Praga 293.50 — 295, Zeneva 1930 — 1970, Milan 510 — 517, Newyork 103 — 104, London 485 — 490, valute: dolar 102 — 103.

Dunaj, devize: Beograd 639 — 641, Berlin 3.95 — 4.05, Budimpešta 26.65 — 26.75, London 329.900 — 330.500, Milan 3456 — 3464, Newyork 70.750 — 70.900, Pariz 4799 — 4811, Praga 1957 — 1963, Sofija 434.50 — 435.50, Varšava 2.03 — 2.15, Curih 132.85 — 133.15, valute: do-larji 70.350 — 70.650, levi 413 — 417, n. marke 3.95 — 4.25, funti 329.100 — 330.100 franc. franki 4740 — 4770, lire 342.250 — 343.750, dinarji 628 — 632, poliske 1.85 — 2.15, leli 374 — 376, švic. franki 13.193 — 13.255, češke krone 1940 — 1950, ma-đarske krone 24.60 — 24.80.

Praga: Dunaj 4.7250, Berlin 16. Rtm 176.25, Budimpešta 1.31, Pariz 24.25, London 164.75, Newyork 35.30, Curih 635.75, Beograd 33, avstrijske krone 4.80 lire 176.25.

Curih: Berlin 0.03, Newyork 532.25, London 24.82, Pariz 36.20, Milan 26.10, Praga 14.70, Budimpešta 0.2025, Bukare-šta 2.80, Beograd 4.95, Sofija 3.45, Var-šava 0.0175, Dunaj 0.0075, avstr. krone 0.0076.

Berlin: Dunaj 24.18, Budimpešta 6.63, Milan 882.78, Praga 507.72, Pariz 1236.90, London 84.787.50, Newyork 18.154.50, Cu-rih 342.142, Beograd 16.350.

Odgovorni urednik Pr. Brozovič, lastnik in izdajatelj Konzorcij «Jutra», Tisk Delniške tiskarne, d. d. v Ljubljani.

Vremensko poročilo

Ljubljana, 17. januarja 1913			Ljubljana 306 m nad morjem			
Kraj opazovanja	ob	Zračni tlak	Zračna temperatura	Veter	Oblačno 0—10	Padavine mm
Ljubljana	7.	762.1	—6.8	sev. zapad	oblačno	0.2
Ljubljana	14.	762.4	—0.2	"	več jasno	—
Ljubljana	21.	763.8	—1.0	zapad	oblačno	—
Zagreb	7.	760.6	—4.0	jug. zap.	pol obl.	2.0
Beograd	7.	760.2	—4.0	zapad	sneg	1.0
Dunaj	7.	761.2	—2.0	jug. zap.	oblačno	3.0
Praga	7.	761.6	—2.0	vzhod	več obl.	2.0
Luomoost	7.	765.9	—4.0	bresvetra	oblačno	6.0

V Ljubljani barometer nastanov., temper. višja. Sonce vzhaja ob 7.39, zahaja ob 16.42

V Ljubljani barometer nestanov.. temper. višja. Solnce zahaja ob 7.39, zahaja ob 16.43

Obsojenci

Ko je enkrat bilo prekoračeno območje strojne, ni ljudstva oviralo ničesar, da dospe do tovarna in uniči mehanične roke. Policija ni mogla več ostati prekrizanih rok. Od nikogar ne morete zahtevati samomora!

«Trobentači!» zakliče častnik znova, «signal!» Zvok trombe se je zopet razlegel brez učinka, množice se je polotil strah, ker začela se je zavedati položaja. Ah, ne množice tam preko, ki je prekoračila meje, temveč te, ki je ostala tu blizu ceste in je slišala, videla, razumela.

«Teh malih ubožcev nam ne boste pobili!» je kričal mož, ki se je s prsmi skoro dotikal strojnične cevke.

«Vi boste to preprečili?» je bojazljivo vprašal strelec, ki je ležal pripravljen.

«Morilec!» je kričala množica, prezdolaj se.

Ničesar ne razdružuje ljudi toliko, kakor krivljen očiček.

«Morilec!» je ponovil eden izmed stražnikov ogorčeno: «Kdo pa bo v prvem trenutku umorjen, ako te ne pripravi pustimo naprej?»

In brez nadaljnjega povelja, slep v jezi in razžaljenosti, katero mu je še bolj razplamtela navarnost — je izprožil...

Med vsemi epidemičnimi boleznimi, ki jih je kdajkoli odkrila medicina, je ubijanje najbolj nalezljivo.

Ene strojnica je začela streljati. Hip nato je streljalo že deset drugih. Levo in desno ceste so se grmadila trupla, v daljini enega kilometra in v širini sto do dveste metrov. Zeleno polje je začelo krvaveti. In v hipu se je dvestotisoč ljudi, v katere je smrt začela razbrazdati, pognalo v divji beg. Večina je padla, pri blokih.

Toda sosednje kolone na levi in pravi, ki so prodirale na prvi, tretji in četrti cesti, niso bile ustavljene kakor druga kolona.

Strelji, ki se čujejo le iz dalje, in strelji, ki so od blizu namerjeni na človeka, niso ista reč.

Tik pred strojnici so se vršila pogajanja. Nenadoma pa se je začelo

regljanje salve z druge ceste in v hipu je bil učinek dvojen: povod so grmele strojnice; povod so navale množice štrajkujočih istočasno na orožje. Pri zapornih postojankah 1 in 4 so zmagale strojnice in vrgle napadajoče kolone nazaj. Na postojanki 3 je bila policija pregažena in uničena. Tri krogle, oddane tri sekunde prepozno, so vrgle pol ducata štrajkujočih na tla in takoj se je trideset tisoč preostalih krvoločno vrglo na policijsko moštvo, ki je bilo preveč človeško, da bi se bilo branilo, ko je bil še čas. Odrezane glave so bile natknjene na kole. Množica trideset tisoč poblazenih ljudi-bostij, se je kakor povolenj razlila po cestah, po bočjih, po ravnini — v smeri proti tovarnam, ki so stale brez zavetja...

In komaj pol ure pozneje, ko se je osmdeset tisoč beguncev zmedenih od groze valilo proti blokom ter kričalo o polomu, pol ure pozneje je trideset tisoč poblazenih ljudi, pijanih zmage, drvelo proti tovarnam, da uničijo vse, vse...

Bilo je točno ob petih popoldne, — ponedeljek, devetega aprila 199... Na terasi Visoke palače so gostje gospodične Mac Head Vohr začeli opaziti odsotnost svoje gostiteljice.

V.

Blok št. 216, postaja št. 32.

Avto, — letalo, — v manj nego petnajstih minutah je Eva dospela s terase visoke palače na teraso bloka št. 216.

Pietro Ferrati se žal ni nahajal tam. V stanovanju dvajsete etaže, katere okna so gledala na deveti izliv, je gospodična Mac Head Vohr našla le enega tajnika delegatovega. Poznala je tega moža, imenoval se je Faraway.

Hito ji je podal pojasnilo: «Delegat,» je dejal, «se seveda nahaja tam, na fronti. Lahko si mislite, da mu po zadevi z mehaničnimi rokami nikakor ni bilo postlano z rožicami. Vsi kričači v blokih so pridrli nadenj in ga obdoleževali izlajstva, sporazumno s sovražnikom in vrag vodi, česa še vsega. To so bestije in ne ljudje!... Saj so brez razuma, brez čustva!... Da je šef izdal našo stvar! Ko da se ni ves žrtvoval zanj, ko da bi ne bil ostal proketo srečnejši, da

se je vzdržal na ravni poti! Ah, prošim vas oproščenja, milostljiva gospodična! Vi ne morete misliti tako kakor jaz! A vsceno, ako vidite, kako globoko tičimo zdaj v vodi, ali se vam ne zdi, da mož, kakršen je naš delegat, more samo bisere pred prašiče, ako vse drugo pušča v nemar, samo da sebe lahko žrtvuje zanje, da jih potegne iz močvirja? Kakor da je teh štiristotisoč bestij vrednih le mezinca Pietra Ferratija!»

Skomizgnil je z rameni, poln srditega ogorčenja kot mož zdravega razuma, ki ga nerazsodnost mase draži in razburja. Končno je završil s poročilom, za katerega ga je ona prosila s solzami:

«On sam je na čelu kolon marširal proti tovarnam! On je tam preko!»

«Toda kje, tam preko?»

«Kako bi vedel? Podal se je z moštvo druge kolone, po cesti preko umetnega otoka...»

V istem hipu je zabrenčal zvonec telefona.

«Haló!» je zaklical Faraway in dvignil slušalico.

Prisluhnil je. Eva Mac Head Vohr je motrila, kako se je njegovo lice razvedrilo:

«Haló? Dá, jaz sem!» je dejal.

Prisluhnil je zopet in je poročilo prekinjal z zadovoljnimi vzkliki:

«O!... O!... Bravoo!... Edino ta kolona?... Ostale ne?... Torej razen vas vse na begu?... In vsceno... ne stori nič?... Se je posrečilo?... Vi ste pridrli oviro med seboj in ciljem?»

Na mah se je domislila ona: sama je rabila te besede, taiste besede, ko je enako povpraševala Andreja Ferratija, predno je pobegnila, da pomore Pietru... Dejala je:

«Ali proti katastrofi za slučaj, da štrajkujoči prodor oviro, ki jo je guverner postavil med njimi in ciljem?»

In Andrej Ferrati, tajni sekretar neizprosne Mac Head Vohre, je odgovoril:

«Niti vi, niti kdo drugi pa niti moj brat si ne more te katastrofe vsaj v malem zamisliti!»

Vzdrlhela je po vsem telesu.

Naslonila se je na zid. Na umazani turški preprogi je odsevala njena polna nervozna roka.

«Faraway!» je zaklicala pridrušeno.

Tajnik je obesil slušalo in žurno vprašal:

«Milostna gospodična?»

«Ali delegat vé... ali sluti... da obstaja še druga nevarnost?»

«Kaka nevarnost?»

Strmel je vanj, prepačena, zamolkla... Kaka nevarnost? Ona sama ni vedela nič o tem. Toda v hipu se zravna:

«Le to: kje je on?»

«On telefonira,» odvrne Faraway, «s postaje 32...»

Karta telefonske mreže je ležala razprostrta na mizi. Eva se je orijentirala z enim pogledom. Telefonska postaja 32 se je nahajala na križišču druge ceste s tretjo prečno progjo; torej severno tovarne, a južno od obrambne črte, ki je bila postavljena med štrajkujočimi in mehaničnimi rokami. Med Pietrom Ferratijem in med katastrofo, ki jo je prorokoval Andrej, torej ni bilo vmes ničesar več.

Ničesar več? Samo še smrt? Ali kaj hujskega?

Zmoldla se je groze. Krivulje, linije in črke na karti so se mešale pradenim očmi. Gospodična Mac Head Vohr je bila sicer podkovana v arheologiji in zgodovini, manj pa v zemljepisju, ako je bilo treba določiti zračno smer.

Mali oglasi

stanje do 20 besed: Ota, 5-ur, vsaki nedeljni 8 besed: Ota, — Trgovski oglaš, doplačilo, sprememba do 20 besed: Ota, vsaki nedeljni 8 besed: Ota, — Plača se naprej! (Lahko tudi v enotah). Na vprašanje se odgovarja, a, ako je vprašanje priloženo, namaka se odgovor.

Storbe

Pošten deček 237
želi vstopiti kot vajenec v trgovino s mehanim blagom
Naslov: Anton Bogataj, Ziri 47 nad Škofjo oko.

Trgovski pomočnik
mlajša moč, išče službo v trgovini mehanim blagom
Naslov: Anton Bogataj, Ziri 47 nad Škofjo oko.

Admin. drž. uradnik,
doktor, želi v popoldanskih urah praktirati v odvetniški pisarni brezplačno. Ponudbe na upravo »Jutra« pod »Demokrat«.

Knjigovodja 213
z večletno prakso, zmožen dopisovanja v treh jezikih ter vseh pisarniških in sprejemnih službah knjigovodstva, pisarniškega vodje ali korespondenta v Ljubljani s 1. februarjem. Prosvrsto reference! Ponudbe na upravo »Jutra« pod »Samostolna moč 14123«.

Kontoristinja, 103
zmožna knjigovodstva, dopisovanja, strojepisja i. d. pi. samostojnega dela, t. j. samostojna moč, se sprejme. Nastop takoj ali s 1. februarjem. Plača po dogovoru. Stanovanje in hrana v hiši. Rednostna se le na boljše moč. Ponudbe je vpslasi na upravo »Jutra« pod »Kolontale«.

Učence ali učenka
z dobrimi šolskimi izpričevili se sprejme v trgovino mehanega blaga. Pavel Kosenina, Gomil ko. 239

Gatarist in cirkularist
se sprejmeta takoj. Ponudbe na »N. Feran in drug, lesna trgovina, Jesenice. 240

Gramofon 248
Ivanredno lepo izdelan, salons o delo, se u odno prod. V. Štbi, Velike Laške.

Ker rabim danar,
prodam državno posojilo v znesku 20 000 K. Ponudbe na L. Kacjan, Maribor, horosčeva ulica št. 2. 247

Bukovih in hrastovih pragov 202
(švelerjev), normal in lokal, ter kostonjevega lesa, kupi vsako množino te prosilce njene ponudbe. Rudolf Bergan, trgovec, Laško.

Bukova drva 201
na drobno in na debelo prodaja, dostavlja ista na dom ter žaga drva lesna družba »Mirja«, Ljubljana, krajša Petra trg 8. Telefon 220.

Dvoje oltre
od teh ene izvrstne koncertne, prodaja 5:00, ozir. 1250 Din zidarski mojster J. Ferenc v Trbovljah. 222

Iščem
v središču Ljubljane pod ali nadzemski gostilniški lokal

«In kako,» je vprašala, «kako do spem tja, k postaji 32?»

«Preglejte sami,» je odvrnil Faraway in segel po kotomeru in ravnilu: «Jadrati morate južno, štirindvajset stopinj od severa... Južno štirindvajset stopinj po kompasu, — to je ravno trinajst angleških milj razdalje od tod.»

«Je-li on tam?»

Cemu ljudi imenovati z imenom, ako mislimo nanje, ko da drugega nikogar ni na svetu!

«Bil je tam, ko je telefoniral,» odvrne Faraway.

Zopet je prijel slušalico.

«Haló! Postaja 32... Delegat?»

«Ravno se odpravljaj!»

«Prizrite ga nazaj!» krične Eva.

«Kdo govori?» vpraša glas.

Brez trenutka obotavljanja, se guvernerjeva hčerka da spoznati:

«Jaz! Eva Mac Head Vohr! Pridem z letalom! Prizrite delegata: gre za življenje in smrt! V eni minuti prispe!»

Ne poslovi se od Faraway, požene se preko stopnic in je prej zgoraj kakor dvigalo. Deset sekund kasneje ravna letalo v ravni smeri štirindvajset stopinj južnovzhodno in niti ne pomisli na to, da se dvigne v predpisano višino...

Dve inteligentni mladenki

lepe znanjosti, s premoženjem, želita dopisovati z enakimi mladenici ali mlajšimi vdorci. Pisma s sliko je poslati pod »Lju ica-Božica« poštneležebe Kranj.

Dve mladenki, 250

prijetne znanjosti, z nekaj premoženja želita korepondence z enakimi mladenici ali mlajšimi vdorci. Pisma s sliko je poslati pod »Nadica-Mirica« poštneležebe Kranj.

Išče gospodinjjo

do 40 let staro vpokojeno ali ločeno ženo z nekoliko premoženja, 46 let star, samostojen, vpokojeni orodniški stražmoir er brez dece. Cenj. donudbe je poslati pod »Gospodinja« na upravo »Jutra«.

Priziranje

dam in manikiranje vsak dan od 8. do 8. ure popoldne. Nunka ulica št. 19/11.

Jezike

srbohrvaščino, francosčino, italijanščino in nemščino poučuje akademski oiroben mlad gospod. Sprejme tudi trgovsko korespondenco in prevode. Cenjena plača po »Uspešna meta« na upravnistvo »Jutra«.

Vedetni potnik

manufakturi, kateri prekine z nekaj časa polnja je, išče pri podob en podjetju sprejema kot sodraga ali sodrudnika, kateri tudi lahko vziro premereno vsoto kot kavcija. Cenjene ponudbe pod »dojra-moc« na upravnistvo »Jutra«.

Pomije se oddajo.

Interesenti naj se zjane v A. ad. kolegiju, holodvorska ulica št. 22, dne 18. januarja ob pol 22. uri popoldne. 300

Naznanjam

slavnemu občinu, da izvršujem samostojno krojaško obrt po najnovejšem kroju in zmeru teh cenah. Zaznaso na Dunajski cesti 17. (dvorišče). Slavnemu občinstvu se v ljudeh priporoča. Karel Valencič, krojač.

Gospa

s približno K 200.000 premoženja želi vstopiti kot družabnica v trgovino. Sprejme tudi podružnico na račun, ako moreče s stanovanjem. Ponudbe pod »Družabnica« na podružnico »Jutra«, Maribor.

Mlad gošpod

bi se zelo ad nauči plesati. Kdor ima voljo, da ga pouči, naj se prija v upravi »Jutra«.

Trgovci, industriji in posestniki, pozor!

Proda se po posebno ugodni ceni večja množica gozda, ena uro oddaljena od železniške postaje Sv. Lovrenca na Dravskem polju. Gozd meri približno 40 orlov. ter obs op. iz približno 10 orlov mladice, dru o pa so smreke, bor, brastje, bukovec, ki je za rabo za jume, zidan e in za drva. Ogleda se lahko pri logarju Antonu Rinec v Dukičih. Za ceno se v rabi pri gosp. Ago Hau tman v Kranjcih pri Ljutomeru, Slovenija. 139

Korespondentinjo

zmožno slovenskega, nemškega, po možnosti srbo-hrvatskega jezika, stenografije in strojepisja, išče tukajšnje velepodjetje. 82

Ponudbe pod »Perfektna« na anončno družbo Aloma Company, Ljubljana, Kongresni trg 3.

ELIN, družba za električno industrijo

ELIN gradi električne centrale.
ELIN proizvaja in dobavlja vse električne stroje in elektrotehnične aparate in izdelke.
ELIN projektira brezplačno vse naprave in obrate, ki so v zvezi z elektrotehniko.

Tehnične pisarne in zaloge:

LJUBLJANA, Dunajska cesta, palača Ljubljanske kreditne banke
MARIBOR, Vetrinjska ulica 11. 11

Vsak privatni nameščenec

mora poznati svoje pravice pri Pokojninskem zavodu za nameščence v Ljubljani. Zato naj naroči knjižico

Pokojninsko zavarovanje nameščencev

ki se dobi pri Tiskovni zadrugi v Ljubljani in velja s poštino vred 15 Din.

Mesto posebnega obvestila.

Včeraj ob 8. uri zvečer nam je umrl po dolgotrajni bolezni, previden s sv. zakramenti, star 34 let

Rudolf Lojk

revident južne železnice.

Pogreb se vrši v četrtek, dne 18. t. m. ob 1/4 4. uri pop. iz mrtvaške deželne bolnice na pokopališče občine Vič.

LJUBLJANA, dne 17. januarja 1923.

Ljudmila Lojk roj. Knez. žena, Branko in Marjetka, otroka, Simon in Jožeta Lojk, starši, Kristina Rossicci, sestra, Viktor, Jože, Bernard, bratje.

Predpust 1923

SVILA za plesne obleke

KREP " " "

ATLAS " " "

BATIST " " "

ETAMIN " " "

ROKAVICE za dame in gospode

NOGAVICE za dame in gospode

ELIDA toaletni izdelki

LJUBLJANA

MESTNI TRG 10.

L. Mikuš

Ljubljana

Mestni trg 15

izdelovatelj dežnikov

Na drobno! Na debelo!

Zaloga sprehajalnih palic.

12 Popravila točno in solidno!

Križovska op karna,

elektrarna, valjni mlin in žaga.

Križovci pri Ljutomeru

ima v zalogi vse množine vskoristne

opeke po dnevni ceni. Starbeni in podjetniki imajo znižane cene po dogovoru.

Zahtevajte ponudbo.

8

Avtomobile

kolesa, motorje

pnevmatiko vseh vrst

olie, bencin

n druge potrebščine ima vedno v zalog.

F. Floriančič

Ljubljana.

124

Perilo

za dame, gospode in otroke

po znižanih cenah

pri A. Šinkovic nasl. K. Soss

Ljubljana, Mestni trg št. 19.

Politični odmevi.

† Aleksander Ribot

Francija je s smrtjo Aleksandra Ribota izgubila te dni enega svojih najboljših državljanih. Opravljal je že skoraj vse ministrske resorte in bil ponovno ministrski predsednik, kar je najboljši dokaz o veliki nadarjenosti moža. Umrl je v visoki starosti 81 let.

Aleksander Ribot je stal dolga desetletja neprestano v ospredju francoske republike in je bil takorekoč neprestano minister. Kdor pozna francoske parlamentarne razmere, temu se zato ne bo zdelo nič čudno, da se je Ribotu nekoč pripetilo, da je bil samo en dan ministrski predsednik. Istega dne, ko je namreč čital v zbornici program svojega kabineta, so mu izrekli socialisti nezaupnico, nakar je moral demisionirati.

Svojo kariero je pričel Ribot kot državni pravdnik pod francoskim cesarstvom in so mu zato pozneje ponovno očitali, da je še vedno reakcionar, čeprav se je odelj republikanskim ali liberalnim plaščem. Ribot pa je svojim nasprotnikom pri takih prilikah običajno hladnokrvno odgovoril, da so se izpremenili samo časi, ne pa on. L. 1878. je bil prvič v Boulougu izvoljen za poslanca in je od tedaj, duševno in telesno izredno razvit, do svoje smrti marljivo sodeloval na razvoju političnih stvari v Franciji na vseh poljih.

Njegovo nedvomno največje delo pa je bila francosko-ruska zveza. Aleksander Ribot je bil oni, ki je 10. junija 1895., ko je bil Faure predsednik francoske republike, sklenil zvezo republikanske Francije s caristično Rusijo. Z velikim ponosom je naznanil parlamentu: »Francija ni več sama, prijateljska Rusija je njena zaveznica in nanovodal kot posledico te zveze, ki naj bi bila mogočen protiutež nemško-avstrijsko-italijanske zveze, pričetek nove dobe v Evropi. V svetovni vojni je Ribot odlično sodeloval v vodstvu Francije. L. 1914. je bil francoski minister, l. 1917. pa je za Briandom postal ministrski predsednik in zunanji minister. Po njegovem kabinetu je ostal zunanji minister v kabinetu Paimleveja.

Ribot je bil tudi dolga leta predsednik francoskega senata in za velike zasluge za svoj narod imenovan za člana francoske akademije.

Razkol v antanti

Na evropskem zapadu se zadnje dni odigrava nekaj takega, kar močno spominja na vzroke velikih konfliktov. Francija je zasedla ogromne komplekse nemškega industrijskega ozemlja, postavila produkcijsko Nemčije pod svojo nadzorstvo in sedaj čaka, da se bo začela okoriščati z nemškim bogastvom in naturi.

Vzroki francoskega pohoda na Nemčijo izvirajo iz versajske mirovne pogodbe, ki, kakor znano, nalaga Nemčiji neznošna binančna odškodninska bremena. Nemci so že davno prišli do spoznanja, da zahtevam te pogodbe ne morejo ugoditi, ne da bi se s tem gospodarsko pohabili za cela prihodnja desetletja. Zato so se obveznostim polagoma izmikali. Izigravali so Angleže proti Francozom toliko časa, dokler so slednji spoznali, da v imenu celokupne antante ne bo Francija nikoli mogla od Nemcev izterjati odškodnin, katere ji tičejo.

Ako pregledamo odnose med posameznimi člani Velike antante v zadnjih časih, lahko spoznamo, da sta francoska in angleška politika v stvarnem oziru sli narazen že davno. Ta položaj nam postane tudi popolnoma uvenen, ako pomislimo, da so Francozi zahtevali od Nemčije izpolnitve vseh obveznosti brez oziroma na to, kakšne posledice bi izpolnitev obveznosti imela za nemško industrijo. Angleži v to tej zadevi zastopali zmerno stališče rešitve reparacij potem kompromisa. Oni niso hoteli Nemčije popolnoma ugonobiti. Francija je bila nasprotno drugačnega mnenja. Dosledno je zahtevala od Nemcev odškodnino v tistem obsegu, v kakršnem so se Nemci zavezali v Versaillesu.

Tako je končno prišlo v antanti do razkola. Dva najmočnejša člana zapadno-evropske zveze sta se ločila ter šla svoja posobna pota. Ker Anglija ni pristala na uporabo sankcij, so Francozi na lastno pest in odgovornost zasedli najvažnejše industrijske dele Nemčije v nadi, da bodo Nemci sedaj izpolnili svoje obveznosti brez odlaganja.

Če se bo pa ta akcija obnesla, je drugo vprašanje. Trenuten uspeh je sicer na strani Francije; kaj pa poredke razvoj dogodkov v bodočnosti? Nemčija je doslej svojo stvarno zmago že s tem, da je razdelila svoja doslej proti njej enotno nastopajoča nasprotnika v zapadni Evropi. Neglede na stvarnost, so Francozi izključevali in odklanjali kompromisno stališče Anglije v vprašanju reparacij toliko časa, dokler je pariska diplomacija ostala popolnoma izolirana.

Francija in Anglija sta že dosihmal zavzemali različna, čisto ostro nasprotujoča si stališča v ruskem, orijentiskem in tudi v drugih vprašanjih. Sedaj se je tem nesporazumom pridružil še razkol v nemškem reparacijskem problemu. Ta razkol pa je dosedaj morda največji poraz politike evropskega zapada, poraz, od katerega ne bosta imeli koristi niti Francija niti Anglija, morda kvečjemu Nemčija in z njo v družbi tisti ekstremni elementi, ki smatrajo evropski kontinent za domeno svetovnega revolucionarnega gibanja in smeri levice.

Kulturni pregled

Narodno pozorišče v Beogradu

Pred 50 do 60 leti so v srbski literaturi pustili pseudoklasicizem in so se oprijeli romantizma, ki je naglašal v slovetu narodnost versko ujedinjenje in nacionalno kulturo, svobodno umetniško ustvarjanje in predvsem zmago mladosti, žara, temperamenta. »Literatura bodi narodna za ljudstvo!« je postalo geslo.

V program romantikov je spadalo tudi narodno gledališče v Beogradu. Že l. 1835. je »slavenoserski pisatelj« Joakim Vujčić »kneza Miloša, naj ustanovi stalno srbsko gledališče. A ideja se ni uresnila.

Če se bo pa ta akcija obnesla, je drugo vprašanje. Trenuten uspeh je sicer na strani Francije; kaj pa poredke razvoj dogodkov v bodočnosti? Nemčija je doslej svojo stvarno zmago že s tem, da je razdelila svoja doslej proti njej enotno nastopajoča nasprotnika v zapadni Evropi. Neglede na stvarnost, so Francozi izključevali in odklanjali kompromisno stališče Anglije v vprašanju reparacij toliko časa, dokler je pariska diplomacija ostala popolnoma izolirana.

Tudi v Beogradu se je igralo le včasih v dvorani Velike pivarne. Pokret za osnovevanje stalnega gledališča se je začel šele l. 1882.; zbral se je denar in dve leti nato so začeli graditi poslopje. Tudi država in Beograd sta dala večjo vsoto, kakor tudi stari srbski dvor. Vlada kneza Mihajlo je dal 30.000 dukatov! L. 1889. je bilo gledališče dograjeno in 30. oktobra se je vršila slavnostna otvoritev. Prva predstava je bila »Posmrtna slava kneza Mihajla«, ki je bil med tem že umrl. Igro je napisal Gjorgije Maletić.

To poslopje (brez dozidka za odrom) stoji še danes in se uporablja kot kralj.

Če se bo pa ta akcija obnesla, je drugo vprašanje. Trenuten uspeh je sicer na strani Francije; kaj pa poredke razvoj dogodkov v bodočnosti? Nemčija je doslej svojo stvarno zmago že s tem, da je razdelila svoja doslej proti njej enotno nastopajoča nasprotnika v zapadni Evropi. Neglede na stvarnost, so Francozi izključevali in odklanjali kompromisno stališče Anglije v vprašanju reparacij toliko časa, dokler je pariska diplomacija ostala popolnoma izolirana.

Prisrčno sem torej tenoristu stisnil desnico, ga vprašal, koliko gažo zahteva, kakšen repertoar ima, in mu dejal, da mu pošljem pogodbo nemudoma. Skromen je bil njegov repertoar, še skromnejše njegove zahteve, a z bliskajočimi očmi mi je pripovedoval, kako srečen bo, ako se mu nudi v Ljubljani prilika, da »zapoje« velike tenorske partije, ki mu jih na Češkem ne dajo. In vesel je odšel...

Ko pa sem nato vprašal kapelnika, h soglasja z menoj, mi je dejal: »Angažman tega človeka je izključen. Materialja mu je čisto sirov, peti sploh ne zna, muzikalničen ni prav nič, in njegova figura je naravnost groteskna! To je korist Narodnega divadla. Vse se mu smeje. Njegova ambicija je smešna...«

narodno pozorišče. Med vojno je poslopje dokaj trpelo, tako da so ga morali temeljito popraviti. Ker l. 1919. poslopje ni bilo rabno in je gotovo šele nekaj mesecev, se slavi 50letnica šele danes. Repertoar je bil ves čas v prvi vrsti srbski, narodni, slovenski; v drugi vrsti pa modnarodni, zlasti francoski in angleški.

Srbski dramatikl so: Jovan Šerija Popović, Jovan Dragasavić, Kosta Trifković, Glura Jakšić, Laza Kostić, Matija Ban, Drag. Ilić, Mita Živković, Milorad Šapčanin, Branišlav Nušić, Miloš Cvetić I. dr. Mnogo so igrali tudi Schillerja, Viktorja Igoa, Šekspirja, Sardna, Skriba, Labiša, Pajerona, Dimaa, Shawa I. dr.

Izmed Slovencev imata zasluge za beograjsko pozorišče Davorin Jenko kot skladatelj in gdč. Vela Nigrinova. On je piše »Preporod« te dni: »Vela Nigrinova, sijajna primadona naše pozornice tekom 20 let, nepozabljena in nepozabljiva, nenadomestljiva kot junačina ogromnega repertoarja. Njeno ime uživa še danes morda največje spoštovanje v najboljši in tudi v najširši publikl.«

Slovenske drame ali opere pa v Beogradu še ne poznajo! —

XLII. letnik „Ljubljanskega Zvona“

Literatura je mrtva, pravijo danes oni, drugi pišejo o literaturi prihodnosti, tretji dadejo norme, ki so karkoli, morda celo njihova subjektivna projekcija na klasike ali kaj še bolj modrega, četrti izkušajo spraviti na svet novo literaturo s pomočjo raznih filozofskih traktatov, pa ne pomislijo, da imajo pred seboj individue, ki so hočejo individualno razvijati.

Faktično nam manjka pravi kriterij za presojanje literarnih vrednot sodobne produkcije. Možen je tu literarnogodovinski kriterij, ki ugotavlja staro in novo, možen je tako zvan estetski kriterij, ki ga ni, možne so celo kritike (fej ta beseda!) ali kar je še huje, subjektivne projekcije. »Zvon« leti pred menoj, v njem toliko in toliko pesmi, povesti, razprav, toliko in toliko avtorjev — kaj naj napišem o njem? »Zvon« je zastopal lani v naši literaturi zmerno strujo, to dokazuje dejstvo, da, postavim »labudovec« niso pisali vanj, da je njegov urednik sprejel v list Kelemenovo mnenje o njih, ki ni ugodno, da je Debeljak objavil v njem članke o daržanju kot kurioziteti itd. Če pravim, da je zastopal zmerno strujo, nočem s tem reči, da je sploh kdo zastopal ekstremno strujo, katere po labudoveh ni zastopal nihče več.

S pesmiciami so sodelovali pri lanskem »Zvonu« od starejše generacije: Funtek, Gangl, Petruška itd., potem mlajši: Albrehta, Gruden, Gradnik, Kosovel, od mlajših Vodnik, Seliskar, Onič...

Stan o Kosovel se mi zdi izmed vseh »Zvonovih« pesnikov eden izmed najboljših. Naivne lirike morda ne bo več usvaril dobro, toda njegovo »Stvarjenje« je cela drama: vsega dovolj, ritma, glasbo, melodijo. Mislim, da kmalu izda svoje »Biblijske motive«, v katerih bo takih stvari še več. Pripada neki zmerni, skoro bi rekel še neromantični struji, pa se je odlični lepobesedičenja v svojih zadnjih stvareh skoraj docela in si usvaril zrel slog, ki ni sicer tako moderno okreten, pa odskočuje njegove pesmi s odličnostnostjo občutja, odetega v nepriljubeno, porsem naravno formo. Vodnika bi bilo škoda, če bi se po znanju, namesto duševno dozorel in se še bolj poznatranjil. Med ostalimi stvarmi je našel Mirko Pretnar zgledno formo za svoja občutja in je sploh mojster izraza, kar rečimo Tone Seliskar se ni, čeprav je sicer talentiran pesnik. Bilo bi škoda, če bi se v tem oziru ne

izpopolnil. Zdi se mi, da je v sedanjih naši poetični literaturi vse preveč lepih besed in vse premalo poezije, vse preveč iskano in vse premalo elementarno-enostavno. Ne, tak izumetničen barok ni izraz, ki ga zahteva naš čas!

Med »Zvonovo« prozo je najdaljšo stvar objavil Juš Kozak, ki je napisal »Tehtnico«. Kozak je pristaš Vladimir Levstikovove pripovedne šole in kot tak si je vzel za vzor »Gadję gnezdo«. Brez nekaterih pasusov bi se dala ta stvar čitati kakor kak Kersnikov ali Detelov roman, mislim namreč stari način zapletanja in razpletanja dogodkov. Pomešana je realistična proza Tehtnica s simboličnimi intermezli, kakor se to dogaja danes čisto v nemški in francoski literaturi; vendar pa je glavno, kar odziba, tista prisiljena izumetničenost, tisto metaforirano kopičenje. Kdo bo, prosim, danes z užitkom čital takle stavke: »Vedno srditejša bje z železno pestjo po žarečem bronu, kajti režeči zublji so pretrašili lučke, da boječe možikajo skozi raztrpane zavese, kaj se godi pod visokim, črnim dimnikom« itd. To je kakor potica. Ali kaj je rečenega s tem, če karakterizira: »On, tabernakelj časti in poštenja, svetnik dela...« To so le besede.

Še bolj naraven je Zorec, najbolj lirična Kmetova. Jarc se pa žal tudi počasi izpeva. Lahov »Angelina Hidar« se da čitati; hudo močna stvar sicer ni, a je vsaj solidno pisana. Bevk in Ivan Albreht sta zastopana v »Zvonu« s po dvema novelicama. Novčanec z alegorijo »Samostolnik«, dalje je objavil »Zvon« sedem dramskih del, oziroma odlomkov; bolj dobrodošli pa so nekateri znanstveni članki. N. Berg razpravlja v »Junakih Dostojevskega in ruski revoluciji«, kako se je miselno razpravljalo, kar se je moralo zgoditi na Ruskem, — dobrodošla stvarica za psihološko umevanje revolucije in njenih pogojev; A. Funtek piše kritično »O besedi naših popularnih pesmi«. J. Glonar o »Nestoroviču Memonoviču«, Kelemina o »Pogledih na sodobno pesništvo«, ki vsebujejo teoretsko mnogo dobrega, vendar pa mu je zameriti v kritiki o labodih pasus, v katerem oboja »jazarsko« poezijo, kakor bi ne bil prepričan, da je taka poezija kljub vsem eventualnim nedostatom najadekvatnejši izraz modrega individualizma. Moletov članek o »Umetnosti in naravi« je hvalevreden poljuden spis, ki bo razčistil marsikateri lajski pojem o upodabljanju narave tudi v moderni umetnosti. Z veseljem bom čital tudi Vidmarjevo »Bogoliskanje Leonida Andrejeva«, dasi je precej razvlečeno.

Pri književnih poročilih so sodelovali zlasti M. Jarc, Zorec, Glonar, A. Debeljak. V kroniki pa menimo, da bi se bilo treba malo bolj ozirati na to, da bi tudi »Zvon« tudi vsaj nekoliko nadomestila za stike z zapadno in severno literaturo, morda tudi znanostjo in dalje bi bilo treba bolj skrbeti za našo upodabljalno umetnost, za dramsko in operno gledališče; o tem zadnjem je samo gospod Stritar napisal površen članček, ki nikakor ne zadostuje.

V ostalem je bil »Zvon« lepo urejen in pozna se mu urednikov trud, spravili skupaj kolikor mogoče najboljšo literaturo. Če se to ni povsem posrečilo, krivda ne zadene njega, nego literaturo samo, ki je danes tako zelo mizerna, posebno beletristična, da je na vso moč težko izbrati izmed slabega najmanj slabo... Tako je danes z vso evropsko literaturo sploh. Literatari danes menda res ni usojena taka vloga, kakor kdaj poprej v zgodovini. Zdi se, da so jo danes upodabljaljoše umetnosti potisnile v ozadje. Sploh je pa junaštvo, da se je »Zvon« v teh in takih razmorah sploh še držal in še toli krepko držal pokonu,

medtem ko so druge revije zivotarile hvosto izivotarile. ok.

V letu 1923. znaša celotna naročnina za »Zvon« 90 Din, polletna 45 Din in četrtletna 22.50 Din. Posamezni revizki se dobivajo po 10 Din. Naročnina za izozemstvo znaša 105 Din. Prva številka je že dotiskana in izide te dni.

Slovstvene nagrade v Franciji l. 1922.

»Slep je, kdor se s petjem ukvarja, ta Prešernova kritična velja v dobršni meri za vse čase od Homerja pa do naših dni. Le domislimo se latinskega satirika, ki predstavlja siromašnega poeta, hitečega od brivca do patricija, da bi našel občudovalca in dobro kosilo. Spomnimo se na številna posvetila in poslanice kraljem ministrom in vplivnim veljakom, kakor jih srečujemo po francoski književnosti vse do nedavne polpreteklosti. Se pod Napoleonom so pisatelji večkrat potrkali na vladarjevo kaseto. Toda ljudovlada nima več take stalne skrinjice.

Za nadomestek so se pojavile slovstvene nagrade, ki pa so ostale dolgo neopazene v akademski senci. Ko pa je Goncourt ustanovil svojo akademijo in svojo nagrado, se je začelo strasansko pisariti o zadevi in nove nagrade so rastle iz tal kakor gobe po dežju: narodna ustanova za potovanje, ženska nagrada »Srečno življenje«, čena pisateljskega društva itd. Pred meseci je naklonil Sir Bazil Zaharof znatno letno ustanovo »prix Balzac« za najboljši roman, pisan v francoščini, čigar avtor se ni prodrl med široko občinstvo. Prva koristnika Balzacove nagrade se zoveta Jean Giraudoux in Emile Baumann. Tu gre že za precejšnjo vsoto 5000 do 30.000 frankov. Kaj čuda, če so sklepi razsodnikov povzročili dokaj nejevolje in prelivanja črnila, pri katerem se je napadale slične ustanove sploh kot ponižujoče. Toda tajnik Balzacove nagrade Edmond Jaloux je ugotovil, da je prejel 380 rokovpisov, pa le dve priporočilni pismi in en obisk!

Otvorila se je v listih celó poizvedba glede tega vprašanja. Na podlagi dospelih mnenj je Zveza kritikov sklenila opustiti svojo nagrado, da bi protestirala proti njih pomnoževanju. Tuptat se je dvignil resen glas v obrambo te naprave, čeč, ako odlikovanca povzdignejo nad mero (kdor dobi Goncourtove ustanove, se naklada njegovega dela gotovo poveča za 50.000 izvodov!), pridejo tudi šibkejši tekmeči do ugleda, ker se prej kakor slej mnogo piše o njih. Dnevnik, ki so poprej poročali o povzornih peih in ukradenih koleših, posvečajo mnogo pažnje literaturi ter dvigajo kulturno višino. Danes se razproda sila romanov, dočim je pred 20 leti začetnik lahko obelodanil tri, štiri zveske, ne da bi bil prekoračil prvi tisoč iztisov.

Medtem ko nagrade, ki jih deli nemrtna Akademija, ne vzbujajo preveč pozornosti, se vsa javnost jako zanima za sklepe Goncouristov in ženskega jurnja »Femina«. Prvi odbor je lani izval splošno nezadovoljstvo radi svoje izbire: črnc René Maran se marsikomu presojevalcu ni zdel vreden tolikerega poudarka sprlo »zamorskega« romana Batouala. Letos pa je naletel na odobravanje, kar je odlikoval 54letnega časnikarja in romanopisca Henrija Bérauda iz Lyonsa. Upoštevali sta se oboje zadnji dve deli »de Vitriol de lune«, ki pod vplivom Anatola Francea prikazuje kraljevega morilca Damiena, kateri je z nožem ranil Ludovika XV., bil trpinčen na mazarinici in naposled raz-

Fran Govekar:

Drvota in naša opera

Eno ali dve leti pred 1910. sem iskal po Čehoslovakiem opernega tenorja. Prav v tisti dobi so ondi rastle nova gledališča kakor jurčki po dežju. Za vsakega dobrega pevca so se gledališka vodstva borila med seboj in včasih z jako nekavalirskim orožjem.

Ljubljanski intendant je stal obupan stodi te tekme. Saj ni mogel z ničimer kapenirati in renominirati. Za vse osebe četrnamsto, operno in operetno z orkestrom vred) je imel za dobo vsega leta le 32.000 K mestne subvencije na razpolago. Z veliko gažo ni mogel torej omagiti nikogar, saj je bila najvišja po 250 K na mesec (v sezoni) in 160 K (poleti). Mikafi in zavajati pa mu je bilo mogoče s častnimi mesti »primadone«, »režiserja«, »prvega« tenorja, »prvega« baritona... ter s celo vrsto najzapeljivejših partij.

Tako se mu je včasih vendarle posrežlo, ujeti kakega slavčka, kosa ali tačico.

Tistega leta pa nikakor nisem mogel ujeti tenorja. Tedaj mi je ponudil Hannus Lašek, bivši tenor Narod. divadla v Pragi, pokaže svojega gojenca. Naj ga pridem poslušat; krasen material ima, a začetnik je še in njegov repertoar majhen. Toda dober kapelnik in korepetitor si lahko vzgoji prvovrstnega pevca. Zlasti ker ima tudi veliki igralski talent.

Šel sem torej k prof. Lašku ter vzel s seboj odličnega, danes že slavnega češkega, po Italiji, na Dunaju in tudi po Sloveniji uveljavljenega kapelnika. Kandidat

za ljubljanskega prvega opernega tenorja je naju že čakal. Ko ga je kapelnik zagledal, se je nakremžil, mene pa je obšla slutnja: »Ta nam tenoril ne bo!«

Kandidat je bil majhen, mršav, prav nič lep možiček precej okornega vedenja in silno nedostatne garderobe. Zlasti so me ženirale njegove kratke, ozke hlače, da so bile videti njegove krivne noge, in pa ne več čedni ovratnik z zanikarno kravatno.

»Moj Bog, ljubljanske dame ne pridejo sploh več na operne predstave, ako bo za prvega tenorista ta povekva!« sem razmišljal.

Toda »jezdec sodca« je zapel. Poslušnil sem presenečen. Glas mu je bil sladak, zvonk, silen in predavanje polno čustva. Zlata vreden material! Navdušen sem bil in že sem sklenil, da ga angažiram. Elegančno ga obložimo, poskrbimo mu izdatno in ceneno hrano, da se izstradanec nekoliko zredi; kapelnik pa ga že izlika, da bo impenital celo kritičnemu ljubljanskemu občinstvu.

Prisrčno sem torej tenoristu stisnil desnico, ga vprašal, koliko gažo zahteva, kakšen repertoar ima, in mu dejal, da mu pošljem pogodbo nemudoma. Skromen je bil njegov repertoar, še skromnejše njegove zahteve, a z bliskajočimi očmi mi je pripovedoval, kako srečen bo, ako se mu nudi v Ljubljani prilika, da »zapoje« velike tenorske partije, ki mu jih na Češkem ne dajo. In vesel je odšel...

Ko pa sem nato vprašal kapelnika, h soglasja z menoj, mi je dejal: »Angažman tega človeka je izključen. Materialja mu je čisto sirov, peti sploh ne zna, muzikalničen ni prav nič, in njegova figura je naravnost groteskna! To je korist Narodnega divadla. Vse se mu smeje. Njegova ambicija je smešna...«

Obupajoč sam nad svojo nemuzikalnostjo in popolno nesposobnostjo sem odšel od prof. Laška iskati dalje tenorista boljših kvalitiet... Tenoristku pa sem pisal, da obžalujem itd...

Leto dni nato sem bil zopet v Pragi za angažman. Nekega večera sem prišel na Kr. Vinograde poslušat »Postilionja z Longmeaua«. Predstava sem za par minut zamudil, a pravkar je stopil na oder tenorist in zapel svojo postilionsko arijo. Pel je z vero, silnim temperamentom ter žvrgolel najvišje note z imponujočo lahkoto. Publika je ploskala vihrano, vzhikala in cepetala. In tenorist je svojo arijo ponovil z istim uspehom. Bil je Peppli Drvota!

Jaz pa sem se praskal za ušesi: »Evo ga, tenorja, ki sem ga lani osorej odklonil! Zdaj navdušuje Pražane, ker je bil za Ljubljance preslab in pregled... O širokovidjastvo, kako si — gluho in slepo!«

In v svoji jezi in žalosti sem imel hkratu največje zadoščeno, da se — jaz nisem motil!

Koncem sezone pa sem moral intendantke posle odložiti. Dr. Ivan Susteršič in f Ivan Štefe me vžlic ponovnemu imenovanju po ljubljanskem občinskem svetu ozir. po gledališkem odseku obč. sveta nista odobrila. Bil sem pač grd liberalc. Zato prošč z menoj! Vrnil sem se na magistrat, reševal prošnje držav. potresnega posojila, prodajal mestne smeti in lovške znamenja. Tako so pač mestu gospodje uganili, da je tak referat najprimernejši za štirinajstletnega dramaturga in intendantu. Marsikdo bi bil postal melanholičen, jaz pa sem s humorjem prodajal tudi smeti in lovške znamenja.

V Prago pa se je odpeljal angažirat operne pevce Matel Hubad. Vrnil se je

srečen, saj je pridobil Drvoto. »Novega Carusa sem našel!« je pripovedoval Hubad, in jaz sem se radoval z njim.

Toda Drvota ni bilo v Ljubljano. Intendant Vlacav Steh ga je zavedel, da je pogodbo prelomil. Cesar ni hotel storiti tekom vseh počitnic, je Steh storil v zadnjem hipu, ko je Drvota že odhajal na kolodvor, da se odpelje v Ljubljano: zvišal mu je gažo in mu dodal zapeljive partije... Nikdar si ni mogel Drvota odpustiti, da je poslušal Steha.

Potem pa sta prišla vojna in kino v slovensko gledališče. V Ljubljani je cvetelo nemško gledališče, za slovensko se ni briga nihče. V jeseni l. 1917. se je sešlo v zgornji sobi gostilne »Pri roži« nekaj gospodov, ki so bili mojega mnenja, da treba kino iz slovenskega gledališča odstraniti ter začeti znova s slovenskimi predstavami.

Na predlog Avgusta Praprotnika se je ustanovil Gledališki konzorcij, začela se je borba za gledališko poslopje in takoj tudi skrb za angažiranje osebja. Marsikdo je bil le za obnovo slovenske drame, češ začnimo »ab ovo«, polagoma, zakaj opere med vojno ne spravimo skupaj. Drugi smo bili mnenja, da nadaljujmo ondi, kjer smo prenehali; zato obnovo poleg drame takoj tudi opero in opereto.

Mene je v tem mnenju potrjeval zlasti Drvota. Pred magistratom sem ga srečal v uniformi s dvema korporalskima zvezdicama. Takoj je bil pripravljen sprejeti angažman, ako ga voljaške dolžnosti oprostim; hkratu pa mi je dal svojo pomoč na razpolago. Vedel sem, da pozna Drvota v Pragi, v Plzni, v Brnu in po vsem Čehoslovakiem vsako stezico, ki me lahko dovede do cilja. In

res mi je prinašal naslovov raznih oseb in gledal. Šel cel kup.

Delali smo torej noč in dan. Avg. Praprotnik, dr. Jos. Ažman, dr. Gj. Adlešić, dr. Fr. Grafenauer I. dr. so posredovali pri bvisem delnem odhodu, nabirali delničarje, vodili konsorcijevo upravo, jaz pa sem se vozil v Zagreb, na Dunaj k ministrstvu in agentom, v Prago in drugam za igralci, pevci, kapelniki in glasbeniki.

Na majski jubilej Narodnega divadla v Pragi se je pripeljal po dogovoru tudi Drvota. In skupaj sva obelavala gledališča, agenture, dram. in operne šole, se vozarila za potujočimi gled. družbami, pozvedovala, pisarila in brzojavila na vse strani. Drvota mi je stal ob strani neumorno. A uspeh je bil vendarle slab. Gledališko osebo je bilo ali mobilizirano ali privezano s pogodbi. Naraščala sploh ni bilo.

Z ucnemo nama je pomagal tudi Franta Bohuslav, naš bivši izvrstni igralec in pevec.

Nekega dne mi je Drvota priredil v Obecnem domu pravcato revljo pevki, ki bi odšle rade v Ljubljano. Zbralo se je ženstvo vseh vrst, starejših, mlajših in nedoraslih deklic, mršavih in debelih, pustih kot osat in kaketnih kot odaliske. Bilo je kakor na bazarju; blaga ogromno, a kupec jaz edini. Videl sem čudovito okusnih in strašno neokusnih tonlet, govoril sem, se smehljaj, dvoril in se lagal ter se boril s parfumi vseh sort, da mi je jemalo sapo. Toda ako bi bil moral zaigrati Parisa, bi ne bil oddal jabolka niti cni. A tudi njihovo pevsko znanja me je vsekaz razočaralo.

Ze prejšnjega dne pa me je posetila gdč. Jana Richterjeva v družbi gdč. Anice Winterjeve. Šli smo k slepcu Bohuslavu.

četvorjen (1757). Drugo, tudi zgodovinsko delo se imenuje »Le Martyre de Jobbesse«, debeluhovo mučeništvo. Pisatelj, tehtajoč 103 kg, zasleduje v celi vrsti kronik zajetnega trebnovičja, ki po svetu za vitko navihano ženico, ki tem pa z neugnano ognjevitostjo živi v življenju tedanje korifeje v moševstvu.

Ženski aeropag, ki daje pobudo mladim romanopiscem pod naslovom »Vie Heureuse«, se je po petkratnem glasovanju zedinil za spis Silbermann, ki je drugi večji Jakob de Lacretelle (*1888). Po kratko in krepko delce nas vede v dobo antisemitizma in podrobno razkrajja mladega Jude in vest mladega kristjana. Razboriti, stremilivi Silbermann je v gimnaziji izročen posmehu svojih sošolcev. Protestantiki tovariši se strastno zavzame zanj. Silbermann oče se osramoti v mračni zadevi. Kot prelovalni sodnik v tej stvari nastopi baš oče mladega protestanta. Sin prosi očeta, naj ravna milo z obtožencem, a sodnik ga ostro zavrne v imenu svoje dolžnosti ter prepove poslej občeovati s Silbermannom. Otrok osuplo ugotovi, da zeva silen prepad med krščanskim naukom in njegova izvrševanjem. Razočaran je tem bolj, ker se oče sodnik preračunano vda

prigovarjanju vplivnega poslanca, ki se pometne za osumljenega Izraelita, dočim je bil gluh v imenu šlovekoljubja. Sklepe, da sam ne bo nikoli mešetaril s naščel. Ta nakana pa postane sčasoma pretežka, jame živeti kakor drugi kompromisniki...

Vsi ocenjevalci obetajo Lacretelleu lepo bodočnost in odobravajo podelitev nagrade. Tako tudi tisti, ki bi radi videli, da bi žensko razsodišče večkrat odmenilo priznanje kakim pisateljem. Louis Payen pravi: »Gospo kažejo po vsem videzu napačno sramežljivost, ker si ne upajo nagraditi ženske. Naše tovarišice imajo pravico, priti v enakih okolištinah v isto vrsto z moškimi, to tem bolj, ker bi bil sedanji jury imel velikansko izprebiero... Mar ni imel letos različnih, a zaslužnih umotvorov pred seboj, kakor n. pr. Jean Balde »La Vigne et la Maison« ali Renée Dunan »La triple Carresse«? Prepričan sem, da bi bila cena, priznana oni teh avtoric, skoraj gotovo žela splošno pritrjevanje. Za prihodnje leto zahtevamo ženske laureatke.

Dostaviti nam je, da je »Silbermann« dobil 11 glasov, gđca. Allemand, profesorica na gimnaziji v Bordeauxu (s pesniškim naslovom Jean Balde), pa 6 glasov za »Vinograd in Hiša«. A. D.

Krajevna imena na Koroškem

«Carinthia», glasilo zgodovinskega društva za Koroško, ja za leto 1922. izšla v enem zvezku (št. 1 do 6) in ves ta zvezek izpolnjuje razprava dr. Primoža Lessiaka: »Die kärntnischen Ortsnamen (Mit einer ausführlichen Einleitung über die kärntnische Ortsnamensbildung)« 1 do 124. Niš manj nego 167 krajevnih imen je Lessiak razložil v svojem episu. Je med njimi nekaj takih, ki jim gre poreklo nazaj v predlovske čase (na primer Drava, Koroška, Jun, Rož, Zilja itd.), je jih nekaj nemških, a veliki večini je domovina v slovanščini, in sicer ne samo imenom krajev, ki so še dandanes slovenska, ampak tudi takih, ki so sedaj nemški. Iz imen vpije stari slovenski značaj Koroške in če Lessiak zatrjuje, da je Koroška tudi v pogledu tvorbe krajevnih imen naravna edinica, mu mi z njegovim lastnim gradivom odgovarjamo: »Da, edinica je Koroška, samo da je ta edinica — slovenska. Mi dodajamo njegovemu materialu še njegovo lastno ime in pravimo: Eto, on sam je simbol istine, ki jo Nemci komaj prikrivajo, namreč istine: da je Koroška od nekdanj slovenska zemlja. G. Lessiak razpravlja samo o imenih krajev ob železnicah; vsekakor čudna metoda, izbirati imena po tako vnanjem oziru, kakor so železnice, a za G. Lessiaka tragikomična: zakaj ni šel svoj čas razlagat teh imen angleškim polkovnikom, ki so potovali po koroških železnicah in skozi nemške razičnike gledali koroški svet? Zakaj ni zbral vse močnatosti ter iz svojega znanstvenega spoznanja izvedel vseh praktičnih posledic in rekel: »Glejte, to so priče, da je to slovenski svet bil in je še, da smo Slovonom že to in to ugrabili in da hočemo z Vašo pomočjo izvršiti končni rop!« Lepo je istino znati, a še lepše, jo izvrševati.

Mala matura

Šolniki smo menda v večini proti zaključnim izpitom, kakor je matura ali zrelostni izpit na srednjih šolah. Na kongresu avstrijskih profesorjskih društev v Lovu 1. 1907 je bila večina za odpravo mature. Sklepal se je tako, da je vsaka narodnost imela po en glas. Kot sprejeti so veljali in so se potem v spomenici ministrstvu predložili tisti predlogi, za katere so glasovale vse narodnosti. Predlog za odpravo mature je propadel, ker smo Jugoslovani in Italijani bili proti odpravi. Za ohranitev mature pa tudi mi takrat nismo bili toliko iz stvarnih kakor iz političnih ozirih. Mi nismo imeli v Avstriji svojih visokih šol in smo se bali, da bi se po odpravi mature uvedli sprejemni izpiti na visokih šolah, kar bi bilo za naše dijake bolj neugodno kakor zrelostni izpit pred znanimi profesorji kot izpraševalci.

Se manj se moremo ogrevati za nižji tečajni izpit ali malo maturo po dovršenem 4. razredu srednjih šol. V Srbiji ni meščanskih šol; zato prihajajo v srednje šole vsi otroci, katerim želijo roditelji dati več nego ljudskošolsko izobrazbo. Dokler nismo imeli meščanskih šol, je tudi pri nas bilo tako. Taki dijaki često ovirajo napredek svojega razreda. Ako jih ne izvažimo praktični poklic ali strokovna šola s srednje šole, se vlečejo skozi razrede in poskušajo svojo srečo tudi v višjih razredih. Nižji tečajni izpit je v Srbiji menda imel namen, da pusti v 5. razred srednje šole samo sposobne dijake. V sedanjih razmerah se mi ta izpit pri nas zdi nepotreben in neumest. Zadnja leta smo opažali, da jedva polovica naših absolviranih četrtišolcev prestopa v 5. razred, temveč grede na učiteljske, trgovske, obrtne in druge strokovne šole, da pridejo hitreje do boljšega kruha, kakor ga imamo danes bedni študirani poklici.

Ako zaide še kak manj sposoben dijak v 5. razred, izstopi že med letom ali pa po ponesrečenem petem razredu. Zato je poseben izpit za prerešanje dijakov na koncu 4. razreda nepotreben. A je tudi neumestna zlasti v zdravstvenem oziru, ker v najkopičljivejši pubertetni dobi 14—16 letne otroke izpostavlja razburjajočemu komisijskemu izpitu.

Ker pa je ministrstvo prosvete izdalo naredbo, da se mora še letos nižji tečajni izpit vršiti tudi na naših srednjih šolah, podajam najvažnejše točke iz pravil o tem izpitu, da se informirajo roditelji in profesorji.

Pouk v IV. razredu se zaključuje 7. junija (št. 14); od tega dne do 28. junija delajo nižji tečajni izpiti učenci, ki so dovršili nižji tečaj (IV. razred) in hočejo nadaljevati študij v višjem tečaju (V. razredu) (št. 1). Izpit se dela iz učnega jezika pisмено in ustno, samo ustno pa iz domovinoznanstva (zemljepis in zgodovina), iz živega jezika in iz matematike (št. 2. in 5.). Kdor dobi en slab red (pisмено ali ustmeno), ponavlja izpit med 24.

avgustom in 2. septembrom. Kdor dobi najmanj 2 slaba reda, pade za to leto (št. 9). Predsednik izpraševalne komisije je ravnatelj ali razrednik, člani so učitelji omenjenih predmetov (št. 10).

Ta pravila se ne ozirajo na učni načrt slovenskih (in hrvatskih) srednjih šol. V Srbiji se v nižjih razredih poučuje samo domača zgodovina, pri nas pa občna zgodovina. Z ozirom na nižji tečajni izpit bi se naši učitelji zgodovine morali omejiti na domačo zgodovino. Nadalje bi se moral določiti živi jezik, iz katerega se dela nižji tečajni izpit, na realkah paš francosčina, na gimnazijah pa menda nemščina. Končno iz št. 9. pravil ni razvidno, ali mora učenec, ki dobi en slab red, ponavljati ves izpit ali samo iz dotičnega predmeta.

Ministrstvo prosvete je razposlalo pokrajinskim upravam toliko izvodov pravil, da dobi vsaka srednja šola po en izvod. Proforsorski zbori naj takoj preštudirajo pravila ter stavijo svoje predloge, oziroma vprašanja, da se zadeva pravočasno uredi. F. Valjda.

Iz življenja in sveta

Ločitev zakonov v Beogradu

Od 1. 1914. do 1. 1921. se je število ločitev zakonov v Beogradu in okolici zvišalo za 100 %. Predsednik beogradskega duhovnega sodišča, Mihajlo Popović, v čigar rokah so zakonski prepri, je izjavil poročevalcu beogradskega »Vremena«, da sta vzrok ločitvam blivša vojna in sovrážna okupacija. Može so se v vojni navadili na druge žene in mnogo se jih je okužilo. Tudi mnogo žen se je udalo prečestvu, nekatere iz bede, druge prisliljene, tretje iz lahkomišelnosti. Zato so zakonce zahtevali, da se jim zakon razloči.

Od 1. 1922. se življenje vrača v normalni tir, tako da je bilo le še 50 % več ločitev nego 1. 1914. Beograd je v morali najnižji: na selu je pravnost dosti večja, greh preprost, naraven, brez zakulisnih afer in škandaloznih tajnosti. V Beogradu so vzrok ločitve: moška perversnost in neverjetna ljubosumnost.

Neki častnik je pred odhodom v službo vsako jutro zastri vsa okna in ukazal, da sme žena gledati le skozi okna na dvorišče. Može je bil pač starikav, a žena mlada. In vojaški sluga je stal ves dan na straži! Zato se je dala žena-robinja končno ločiti.

Dokazano pa je, da je bilo več žen nezvestih nego mož. A tudi več primerov je, da je imel mož ljubico, vendar pa je zahteval, da mu mora biti zakonska žena vzorno zvesta.

Popović trdi, da stopa mnogo inteligentnih mož okuženih v zakon ter takoj okužijo ženo. Zato bodo poslej zahtevali, da predlagajo ženini razen drugih dokumentov tudi zdravniško izpričevalo, da so zdravi in neokuženi. Živčno bolnih, nevzrastenih, nevalgicnih in histeričnih ženinov in nevost je mnogo. Pri seljakih je teh bolezni manje, a tem več božjastnosti (epilepsije), ki omračuje um in prehaja na potomstvo. Zaradi teh bolezni se zakoni ne bodo sklepali, pač pa ločevali. Sodišče se trudi, da zakone spravi in pomiri. Nadaljnji vzroki ločitve so impotenca, moč in frigidnost žen; oboje pa je redko, zlasti ženska impotenca. Perversnost na deželi ni še znana, pač pa je razširjena po mestih, ošobito v Beogradu.

Pred 200 leti

Elizabeta Šarlota, hči Karla Ludovika, pfalskega velikega kneza in žena Filipa Orleanskega, brata francoskega kralja Ludovika XIV., je umrla pred 200 leti. Z 19 leti se je omožila, se preselila v Pa-

riz in živeča do 70. leta. Bila je prababica dveh knežjih rodov, Orleanscev in Habsburžanov-Lotaringovcev. Njena hči je vžela za kraljo vojvoda Leopolda Lotariškega ter je postala mati Franca I., ki je bil mož Marije Terezije. Ta Elizabeta Šarlota, zvana Lizelot, je bila originalna, silno odkritosrčna, energična žena. Jezdila je posebno rada, dasi so jo konji vrzli često iz sedla. Kralju je vselej povedala resnico v obraz. Svojim nemškim sorodnikom je pisala iz Pariza mnogo pism, ki so važna za zgodovino dotične dobe. Tako poroča, da so uporabljali zdravilni njenega časa skoraj za vse ntranje bolezni klistiro. »72 klistirov!« Javka v enem pismu. »72 klistirov zaporedoma!« — A prestala jih je. V nekem pismu pripoveduje o nekem diaku pri jezuitih, ki so ga tolikrat s šibo tepli, da je bil že ves obupan. A dijaček je bil prebrisanec. Ko se je imel zopet bati šibe, si je dal po tovariših naslikati na tepežno mesto glavi dveh svetnikov, na eno stran glavo sv. Ignacija, na drugo na sv. Frančiška. Jedva sta se sliki posušili, ga je poklical jezuit in mu ukazal hlače sleči. In že je dvignil palico, da bi udaril, ko je zagledal svetnika. »Čudeži! Fant ni lump, nego svetnik!« Pater je poklical vsa šola in vse »tre, da so zapored poljubljali čudežni sličici.

Take novice je slikala Lizelot z velikim naslajanjem v svojih pismih. O njej so pisali romane in drame, celo operete.

Dvorna dama in kraljica. Služba prve dvorne dame pri naši kraljici je prav resna in važna. Ko se je po svojem imenovanju prišla gospa Danica Hrističeva pokloniti na dvor, jej je kralj ljubezljivo dejal: »Bodite majka molit mladi kraljici!« Gospa Hrističeva stanuje v svoji hiši. Na dvoru ima službo vsak dan od 9. do 1. Ta čas je posvečen resnim stvarim. Kraljica Marija se zanima za vse in hoče biti o vsem informirana. Gospa Hrističeva čita z njo tudi domačo zgodovino in srbske narodne nesmi in jej pripoveduje o življenju in delovanju ženstva v Jugoslaviji in drugod. Kraljica razume že dobro srbsko. Popoldanski čas pa posveča naša kraljica sportu in zabavi.

Kokainska nevarnost

Dočim se zdravniki in higieniki trudijo, kako bi podaljšali človeško življenje, saj bi bilo potrebno bolj obljuditi zemeljsko obilo, čigar bogastva se ne izkoriščajo dovolj, se ljudje na vse preteze uničujejo. Čim so nehali streljati in dušiti s plini svoje sode, se pojavi občanska vojna in pobijajo sami sebe. Na zapadu imamo

Naše domače zadeve

Prof. dr. A. Zalokar:

Bolnica za ženske bolezni v Ljubljani

23. t. m. se otvori v Ljubljani nova bolnica za ženske bolezni. Ob otvoritvi tega prepotrebnege zavoda nam je dal njegov ravnatelj prof. dr. Zalokar na razpolago zanimive in važne podatke, o katerih smo uverjeni, da bodo zainteresirali tudi najširšo javnost in jih hočemo zato priobčiti v celoti.

Uredništvo.

I.

Nezdržne razmere v našem porodništvu po vojni.

Potrebo po novi ženski bolnici so ustvarile povojne razmere. Dosedanji ginekološko-porodniški oddelek Splošne bolnice v Ljubljani je za silo zadostoval prejšnjim razmeram, ker je bilo število porodov majhno, ker je bil teritorij, katerega potrebam naj bi bil oddelek šušil, veliko manjši nego danes — obsegal je samo kronovino Kranjsko —, ker je nadalje nosil značaj provincialnega zavoda — lahko dosegljiva sta bila tako Gradec kakor tudi Dunaj s svojimi modernimi zavodi — in ker je bila tudi splošna potreba manjša nego je danes.

Po vojni so se razmere izpremenile: ljubljanski ginekološko-porodniški oddelek je hipoma postal edini zavod te vrste za celo Slovenijo, ker niti Maribor niti katero drugo mesto Slovenije ni imelo slinčnega zavoda; zaradi novonastalih državnih mej sta odpadla Gradec in Dunaj, Slovenija je bila zato navezana tudi v ginekološko-porodniški stroki sama nase, ljubljanska porodnišnica ni več mogla in smela ostati provincialen institut, nujno se je morala izpolniti v zavod, ki je sam v sebi tako dovršen, da zamore zmagnati vse v to stroko spadajoče naloge; teritorij se je izdatno povečal, ker se je Spodnja Štajerska odcepila od svojega prejšnjega medicinskega in upravnega centra in se je naselila na Ljubljano; poleg vseh teh jako tehtnih momentov so povojne socialne prilike nujno zahtevale, da se oddelek izpolni in poveča; stanovanjska higiena se je zaradi pomanjkanja stanovanj tako poslabšala, da porodi pod domačim krovom niso bili več mogoči ali vsaj higijensko ne priporočljivi, poleg tega tudi

osebna higiena v povojnih razmerah ni bila taka kot poprej. Socialna grupacija prebivalstva se je predurčala, nova socialna struktura je ustvarila proletarijat srednjega sloja in ta sloj je vsled progresivne paverizacije odhajal porajati v porodnišnico. Navesti moram še drug moment, ki je že doslej in bo v bodoče še bolj zahteval porodnišnice: široki sloji naroda se vsled higienske propagande čim dalje bolj poslužujejo zavodov, ker so se dokopali do spoznanja, da je porod v higiensko dobro urejenem zavodu manj nevaren nego v domačem stanovanju.

Vsi ti momenti so tako vplivali, da je število porodov v porodnišnici visoko poskočilo. Leta 1914. je bilo v ljubljanski porodnišnici 543 porodov, leta 1920. pa že 813. (Pri tem se ne oziram na možnost, da je število porodov po vojni morada celotno poskočilo: ta domneva doslej pri nas statistično še ni dokazana na širokem materialu.)

Zahteva po novih prostorih za porodnišnico je bila utemeljena tudi še v pedagoških ozirih. Na ljubljanski porodnišnici obstoja šola za babice. Ta šola je morala pred vojno skrbeti samo za babilški naraščaj za Kranjsko, po vojni pa je morala skrbeti tudi še za nove slovenske teritorije. Priložena tabela kaže, koliko imamo babic v Sloveniji po podatkih iz leta 1921. Vidi se takoj, kako slabo so nekateri štajerski okraji preskrbljeni z izučeni babicami. (V velikem ptujskem okraju je bilo samo 6 babic). Tem novim nalogam dosedanji oddelek ni bil dorastel, ker ne bi bilo mogoče sprejemati dovoljno število učenk. Poleg tega se je moralo nuditi tudi našim mladim zdravnikom, katerim je bila po prevratu zaprta pot v inozemstvo, zavod, na katerem bi se lahko dovoljno izobrazili v porodništvu in ginekologiji. (Ljubljanska bolnica je imela poprej samo 4 do 6 sekundarijev, dočim jih ima v novejših časih po 16.)

To so bili sumarično in brez podrobnosti argumenti, ki so me prisilili, da sem začel akcijo za nov zavod. Na novo stavbo ni bilo mogoče misliti, ker bi se bila taka stavba mogla v sedanjih razmerah postaviti šele v daljših letih, ako bi bila sploh iz finančnih razlogov mogoča. (Dalje.)

tu. V svoji sobici je imel stromak tudi planino. Naprosil sem gđc. Richterjevo, naj mi zapoje. Sedla je, zapela in takoj sva se domenila, da pojde z menoj. Tako sem našel primadono slučajno brez Drvota.

Povabil sem jo, naj pride tudi ona naslednjega dne v Obecní dom, in gospodična Richterjeva je res prišla. Ko je torej na veliko Jezo Drvotovo propadel že ves ženski svet, je skočila prostovoljno še gđc. Richterjeva na oder. In zapela je Mařenko. Tedaj je skočil k nji še Pepik in zapela sta mi iz »Prodane neveste«, tako, da sem jima ploskal navdušeno.

Potem mi je Drvota našel še basista Zatheya, Mareka, najboljšega opernega basistja, pevko Vero Skalsko, plesalko Maričko Klimentovo, baletnega učitelja Vlastava Vlčka in V. Skružnega, našega gledališkega slikarja. Nekatere izmed teh sem pozval na angažman šele iz Ljubljane.

A do začetka sezone je bilo še daleč. In prav dvomiti sem začel, premagamo li vse intrige tedanje ljubljanske policije in nemškega Volksrata. Ker ta dva sta odločevala, kdo naj se izmed igralcev, pevcev in godcev za slovensko gledališče oprosti vojaščine in kdo ne. Vozil sem se znova na Dunaj, beračil po parlamentu, lazil po vseh štirih po notranjem in vojnem ministristvu ter končno izmolečoval, da so nam opustili okoli deset godcev in pet igralcev in pevcev. Tudi Drvota je bil med oproščenci. Tako še vedno nismo mogli začeti z opero, a bili smo že v oktobru. Igrali so drame in pačeli z opereto, Pepik pa se je togotil, ker se je pač uči slovenskih opernih partij, a ni vedel, jih li in kdaj li zapoje. Nestrpnost in razburjenje so malone uničila celo mole šeklene živce. Ze sem

razmišljal, bi li — iz finančnih ozirih — ne kazalo, angažirano, a ne uporabljano operno osebje z odpravnino zopet opustiti. Toda Avgust Praprotnik mi je dajal poguma: »Vztrajajmo. Morda je v kratkem poč...«

On je pač vedel bolje, kaj se pripravlja na frontah nego marsikdo. Friderik Rukavina je torej dalje urejal in prirejal razmetani in raztrgani operni repertoar, se vozil v Trst, na Roko, v Zagreb ter pisaril povsod, kjer je zaslužil kakega muzikanta.

In hipoma je na frontah počilo, kakor je napovedal Praprotnik. Vojništvo se je vsulo preko Ljubljane, Rukavina, Drvota, Marek in drugi Čehi pa so letali po Viču in Bleiweisovi cesti ter lovili češke, slovenske in tudi nemške godbenike. Prve dni novembra je imel Rukavina skoraj že kompletan orkester, Skružni je hitel slikati dekoracije, in dne 3. decembra 1918. sta Jana Richterjeva in Josip Drvota zapela prvič Mařenko in Janka, sta zaplesala prvič Hančička Klimentova in Vlček ter je pomešetaril prvič naš Hugon Zathey.

Kako je bilo dalje, povem drugi pot. Drvota je ostal zvest naši operi, saj mu je postala Ljubljana in Slovenija ljuba kakor druga domovina. Slovensčino je govoril gladko, a dosledno s svojim praskim naglasom, partij se je učil počasi, a kadar se je je naučil, mu je sedela kakor z žebli pribita. In očarjal nas je s svojim krasnim materijalom, s petjem, v katerem sta vedno drhtela duša in srce ter nas osvajal vedno znova s svojo globoko premišleno, vedno realistično igro.

Za »Prodano nevesto« je pel glavne tenorske partije v operah »Manon«, »Pagliacci«, »Postillon in Longjumeau«, »Rigoletto«, »Trubadur«, »Carmen«, »Fra

Diavolo«, »Dalibor«, »Cavalleria rusticana«, »Vaška šola«, »Lakme« in »Madame Butterfly«.

Praški »Pepik« in dunajski »Šani« sta si brata. Kakor bi bil v obeh utelesen in osredotočen ves temperament in ves značaj rodnega mesta. Pokojnik je bil tak pristni praški Pepik — po svojem imenu, vrlinah in slabostih. Neugnan veseljak, kakor živo srebro nemiren družabnik, rojen komik, fanatičen pevec, strasten domoljub in vedno kavalir. Vse to v samih superlativih! Zlata duša, očarjujoča moč in opasna ženskam. Bohemien najlepše vrste.

Zato je bil popularen nele doma in v Ljubljani, nego tudi po naših planinah in na kmetih. V iškem Vintgarju, kjer je skautil in kot izborn kuhar vršil prostovoljno službo gospodarja in gospodinje, ostane njegovo ime še dolgo v najboljšem spominu.

Ave, anima candida!

B. Borko:

Grado, Politické konfesije

Politika je podobna ljubezni: človeški značaj daje obema pečat vzvišenosti ali pechat profanosti. Platon je videl v politiki dolžnost filozofov, t. j. modrih ljudi. Louis XIV. predpravico vladarjev, sodobni svet pa gleda v nji sredstvo, ki ga lahko obračaja kakor ga hočeš. Današnja doba je bolj nego katere druga doba politična; nobena znanost ni tako popularizirana kot politična, in nobena umetnost ni tako splošna kot državniška. Ali še kdo med nami varuje, da je

politika znanost, znanost v človeku in življenju in da je za vladanje potrebna tudi intuicija, ki jo imajo umetniki? Politika je izgubila svoj plašč in pred ljudmi stoji njena vulgarna postava. Jeli čudno, če je moral tako fin in harmoničen genij kot je Goethe, zapisati klasične besede: »Politisch Lied, ein garstig Lied?« Ako je bil konec 18. stoletja politično dekadentno, kaj naj rečemo o današnji dobi, polni zagriženih političnih borb, ki operirajo z najtemnejšimi instinkti ljudskih množic?

Eno je politika v teoriji, drugo politika v praksi. Nasproti si stojita kot mišljenje in življenje. Cilj mišljenja je modrost, cilj življenja pa sreča. Človek, ki hoče živeti polno življenje, mora iskati oba smotra. Tudi politika mora najti ravnotežje med teorijo in prakso; njen končni smoter ni analiza, marveč sinteza, zato pa naj spaja modrost s srečo. Tako se zopet približamo Platonu ali »Politiki«, katere osnovne misli ostanejo večna vrednota kot poteze Fidiastovih glav. So enostavne kakor mišljenje, okoli njih se čuje vse, kar se danes izgovarja o politiki bistvenega in sintetičnega.

O političnih problemih so pisali najboljši essayisti in najboljše essayiste je nedvomno dala anglosaška rasa. Maculay, Emerson, Carlyle, Ruskin in mnogi drugi predstavljajo duhovito in blestečo umerjenost anglosaškega duha in presojno lepoto njegovega stila. Le style c'est l'homme! Tudi Artur Grado (Artur baron Benko), avtor duhovitega političnega essaya »Politické konfesije« je po

Artur Grado, Politické konfesije. Naklada »Tidografije« Zagreb.

svojih simpatijah in stilističnih vzorcih anglosaški častilec. Njegovo delo se čita kot Carlyleovi essayi; stil mu ni živahen in olispan kot boče francoska šola. ne poslučuje in ne razdražuje, marveč teče lepo in čisto, odseva mirno v svojih kristalnih globinah in zveni suho kot srebrni zvonovi. Gradove »Politické konfesije« so lepa in vzvišena knjiga o vulgarnem predmetu kot je danes politika.

Essay je razdeljen v tri dele: V prvem podaja avtor bilanco vojne, v drugem nam govori o socialnih skrbih, v tretjem zavzema svoje stališče k fantomom bodočnosti. Essay je pisan po prvimi vtisi končane vojne; medtem so se nekatere stvari izpremenile, bistven položaj pa je ostal isti. Pisec noče biti originalen na račun popularnosti in na stroške zdrave razsodnosti. Proti koncu podaja oceno samega sebe: »Moje konfesije ne prinašajo nikake nove doktrine, ne pomenijo nikakega dovršenega sistema, marveč so pokorno spoznanje relativne vrednosti živčje generacije za izgradnjo bodočega sveta in vere sodobnega človeka v potrebo iskrenega političnega in socialnega samozatajevanja.«

Gradov svetovni nazor ima vsa znamenja angleškega deistično-idealističnega nazora, prevlečenega na lahno in neprisiljeno s tistim stvarnim skepticizmom, ki ne grize in ne razkrajja, marveč daje človeku modrost in erudicijo. To je Carlyleov imperativ: Delaj in ne obupaj! — Njegov pogled na celotno življenje, na vse neskončne labirinte in prepade, je pozitiven: vidi realne sile življenja, a čuti tudi moč idej. Enako gleda na politiko, t. j. na družabne odnose človeka in človeštva. S tega stališča rešuje osnovni problem sodobne družbe: spor

Se zlasti dva sovražnika: na eni strani maltuzijanstvo omejuje število rojstev, na drugi pa se širi toksikomanija, ki zmanjšuje živnost in krči obsto. Dolgemu seznamu zaužitih strupov: tobaku, alkoholu, opiju, morfiru, etru, se pridružuje zadnje čase še kokain.

Poslednje poročilo doktorjev Courtois-Suffita in Girouxa pred pariško medicinsko Akademijo nujno poudarja zahtevo, naj se kaj odločne ukrene zoper kokaino opasnost. To čudovito alkaloidno drogo, ki omogoča klirgijo brez bolečin, uživajo številni mladi ljudje kot dražilo. Tajna in živahna kupčija pospešuje lo novo družabno zlo. V manj ko dveh letih so pariška sodišča obsodila 600 krivcev. Razvada že sega na kmete in v vse sloje.

Dočim je za opij treba urejene opijarne ali kadihnce, za morfin pa zdravniškega recepta, brizgalke ter igel, se kokain kupi kot prašek in njuha. «Božanska koka», «enori prah» se prodaja na zvite načine. Svojo «njuhanko», «prašek», «snež» ali «belin» si kupiš v zapetih pakcih z lažno uro, v svetilnicah, v sklopnicah za puder itd. Po barih vam ponujajo umetne cvetke, ki hranijo pod svojimi lističi vrečico z nekoliko graml bele njuhanke.

Prekupi nosijo redkokdaj otrov pri sebi. Samo pošlelo si odjemalcev, za njimi pa hodi v majhni razdalji berač, ki dá svežnjček in zasluži 60 frs na noč. Ali pa prodajalec vzame plačilo vnaprej in naznaki kraj, kjer je skrita vrečica: pod stekom, pod klopičko avtomatke itd.

Organizirane tolpe hodijo v inozemstvo po «koko» v Darmstadt ali druga švabska mesta. Tihotanstvo je od sila razvijalo. Droga prihaja večini po zrakoplovu iz Maroka ali iz Španije, včasih na barki, prilevčari za parnik: v danem trenutku pomagajo vržejo zaboj v vodo in ga spravijo v Francijo.

Po deželi in v velikih središčih so pomembne zaloge. Neka izvozna trdka, kakor da gre za tkanine, je le na debelo dobavljala kokain. Ob preiskavi so zaplenili več kilogrov strupa, obširno dopisovanje in fotografije nemških častnikov, s katerimi so bili ti prekuščevalci v trgovskih odnosih. Blizu Panthéona je raziskava sumljive hiše razkrila 187 zabojev kokaina. Iz takih zalog se je kokainotranja širila po Maršellu, Toulonu, Amiensu, Nici, Monte-Carlu, Cannesu, Biarritz, Trogvanje se je takoj razpaslo, da se vrše tihni sestanki, kjer posredovalci in koristniki preretavajo dnevno ceno, ki se izpreminja. Poslednje mesece se je podvojila. Pred enim letom se je knil kilogram za 500 frs in se prodal za 10.000 frankov, sedaj stane kilogram tisoč frankov in se razprodaja na drobno za 20.000 frankov. Gram stane pogosto osemdeset frankov. Zaslužek je torej ogromen. Kokain njuhalo zlasti kinematografski umetniki, zakaj po tej lečlini stvari se oči bolj svetijo. V Ameriki zapeljujejo prekušni srednješolske in visokošolske mladež. Kokainotranja je torej jako kožljiva družbena bolezen.

V. K.

Edvard VII. kot karikaturist

Nizozemski gledališki strokovnjak I. Grein, ki živi že dolga leta v Londonu in ki ima velik vpliv na razvoj angleških gledališč, je v Londonu splošno znan po lepih anekdotah o pokojnem velikem kralju Edvardu VII. Tako je pripovedoval pred kratkim o sledenjem zanimivem prigodku, ki ima vrh tega to prednost, da se je dejanski prigodil:

Kralj Edvard VII. je bil vsako leto po nekaj tednov v svetovno-znanem francoskem letovišču v Biarritz. Ob takih prilikah je ponovno posetil dva svojih najljubših francoskih prijateljev: pesnika «Cyrano», Edmonda Rostanda, ki je imel

svojo pristavo v Cambu v Pirenejih in znanega karikaturista Sema. Sem je imel navado, da je po vsakem obisku kralja napravil gostovo karikaturu, ki pa je bila namenjena samo za vladarja in ni bila nikdar objavljena.

Kako začuden je bil torej Sem, ko je lepega dne, takoj po obisku kralja, prejel od Edvarda v darilo neko sliko z lastno-ročnim podpisom: «Prosimo, opazujte nos! Vaš vdani Edvard». Prestrašen radi tega nenavadnega povračila pošiljatelj, je umetnik natančno ogledoval risbo in je smehljaje razkril, kaj bi se moralo na njej opustiti: Edvard VII., ki je sam jako raz risal, je napravil na nosu karikature malo izpremembo, da se prikupi umetniku. Seveda umetnik zato ni bil čisto nič užaljen, ampak je spravljal reprodukcije takoj v promet. Pridobil si je s tem veliko popularnost in kar je glavno, opomogel si je tudi gnotno. Pod sliko se je namreč nahajal napis: «Edvard VII. slikal Sem, izboljšal in popravil kralj sam!»

Aforizmi

Verjemi, nič nima večje vrednosti, nego rešiti življenje, in vse čednosti, vsi

Gospodarska vprašanja

Naše narodno gospodarstvo v italijanskem tisku

Pod naslovom «I piani economici e finanziari della Jugoslavia e gli interessi dell'Italia» (Jugoslovanski gospodarski in finančni načrti in interesi Italije) je v tržiški «Eri Nuovi» objavil Leonardo Carli članek, ki se po svoji resnosti in treznosti na eni, a po iskrenosti glede potrebe resničnih prijateljskih odnosov med obema sosednjima državama na drugi strani res blagodajno razlikuje od vsega onega, kar se navadno čita o Jugoslaviji v italijanskem, a zlasti še v tržaškem italijanskem tisku.

Članek poudarja v uvodu, da jih ni držav, med katerimi bi bilo toliko skupnih interesov in tudi toliko interesnih sporov, kakor jih je med Italijo in Jugoslavijo, in prehaja preko «tako rekoč kroničnega političnega nasprotja, izhajajočega iz likvidacije avstro-ogrske monarhije», na dejstvo, da obeh sosednih držav ne zblizuje samo politični odnos, temveč tudi in še prav posebno trgovinske zveze, ki vrhujejo v dejstvu, dokazanem tudi po najnovejših jugoslovanskih statistikah, da Italija zavzema prvo mesto v jugoslovanskem izvozu, da je torej Italija prvi in največji kupec za jugoslovansko blago in proizvode. Zato pa naj bi tudi Italijani kazali več zanimanja ne samo za politične razmere v sosednji državi, temveč tudi za gospodarsko-finančne in naj bi ne prepustili to naloge Čehoslovakom, Nemcem, Francozom, Amerikancem in vsem tistim, ki so se vključili v oddaljenosti takoj po premirju vrgli na Jugoslavijo, da bi si tamkaj zalagali bogate gospodarske vira in so danes največji in najnevarnejši konkurenti proizvodov italijanskega izvoza. Oni kupujejo malo v Jugoslaviji, prodajajo pa veliko in tako odpravljajo Italijo z njenim izvozom na drugo ali celo tudi tretje mesto.

Nato razpravlja članek o gospodarskih in finančnih načrtih novega jugoslovanskega finančnega ministra dr. Stojadinovića, med katerimi poudarja v prvi vrsti prizadevanje za dvigovanje valute. Tu je vredna podčrtanja naslednja piščeva ugotovitev:

«Dasiravno je z ene strani razvrednotenje dinarja dobrodošlo za naše nakupovanje v Jugoslaviji, je vendar pogubno za naš izvoz v splošnem in še prav posebej za koristi tržaškega pristanišča, v čigar izvozni trgovini potom železnice

ideali, vse, kar se zove čast, zvestoba ali drugače, je le otroška igrača v primeri z življenjem!

Meni se ne zdi modro, dati prednost smrti, grdi in mrzli smrti z njenim večnim molkom, pred kakršnokoli telesno ali moralno bolestjo.

Najbolj junški čin je oni, ki ga je storiti najbolj mučno; in smrt je čisto manj trda, nego življenje.

Umreti za svojo čast je lepo? Ne, ni lepo, kajti smrt ni nikoli lepa! Čednost je krasna, a najkrajše je življenje.

M. Maeterlinck.

Anekdotična o sv. Tomažu

Ko je nekoč sv. Tomaž Akvinski prišel k papežu Inocencu IV., ga je zasačil ravno, ko je šel ogromne vsote denarja. Papež mu je v šali rekel: «Torej, vidiš sinko moj, cerkev ne živi več v dobi, ko je morala peti: 'Kje je zlato in srebro?»

«Res je, sveti oče, toda cerkev ne more več siromaku reči: 'Vstani in pojdi.» — je odgovoril zamišljeno sv. Tomaž Akvinski.

je bila Jugoslavija leta 1922. na drugem mestu. Pisec odobrava ukinitje odredb, ki so omejevale valutni in devizni promet, češ ker so te odredbe «poleg tega, da so ustvarile pravcati kaos v jugoslovanskih trgovskih krogih, delale tudi težke in resne ovire italijanskemu izvozu in zlasti najbolj interesiranim lastnim izvozilcem Trstu in Milanu.»

Pisec pa tudi v učinkovitost nove odredbe novega finančnega ministra glede tega vprašanja nima pravega zaupanja zaradi dolgovestnosti jugoslovanske birokratizma, napram kateremu da je Italijani še vedno — vzoren. (Vredna sta pač drug drugega! — Prip. poroč.) Odločno pa smatra za zgrešeno vodilno misel prejšnje vlade, da bi se dvignila vrednost dinarja v notranjosti države z izvozno carino na prvovrstne izvozne predmete, kakor žito, češ ker bi nakopičenje teh predmetov v državi pritisnilo cene. «Jugoslavija ima žalostno prednost, da je med najbogatimi državami v Evropi in sama največ prispeva k razvrednotenju dinarja. Pisec navaja, da stane kilogram kruha v Jugoslaviji 6 do 8 dinarjev, torej 6 do 8 denarnih enic, in meni, da bi se mogla dvigniti notranja vrednost dinarja edino le z zatrtjem razvrednotenja oduševstva (strozzinaggio) v državi sami.

Baveč se z izjavo ministra Stojadinovića, da je v svrhu poprave valute treba kar najbolj pospeševati izvoz, in sicer izvoz preko lastnih pristanišč, izogiba se tuji, smatra Carli, da gre ta izjava predvsem na rovaš Trsta in Reke, in meni, da Jugoslavija pač nima sredstev, — na amerikansko posojilo se baje ne zida več —, da bi svoja lastna pristanišča v doglednem času mogla tako zvezati z zaledjem, da bi ji bila nepotrebna tuja skladišča, zlasti pa Trst in Reka, ki sta ji tako pri rokah. «Sicer poznamo jugoslovansko dušo, da je sprejemljiva za drzne in iznenadne odločitve, ali upamo v ono skorajšnjo rešitev vseh med obema državama visokih vprašanj, ki otežujejo vedno bolj medsebojne odnose in našim mestom s sijajno prošlostjo preprečujejo povratek onega trgovinskega poslovanja, ki jim je odkazano po naravi in upravičenega jamstva za življenje in obstanek, rešitev, ki je po njegovih izjavah tudi v namenih Mussolini'a in se more izvesti pač le po pravičnem in zdravem načrtu, ki ga je večkrat izpovedal: «Do ut des.»

Posekani vrt

Kadarkoli sem stopil na balkon, sem se ga razveselil. Bulen vrt je bil. Spredaj vrsta mladih kostanjev, nato nekaj lip, četvero vitkih smrek, potem par jablan, par hrusk, ob zidu na desno cel špalir črešenj, pa tu in tam španski in domači bezeg, akacija in v sredi visoka platana. Beli poti so se vili med drevjem, obrobjeni po raznovrstnem grmovju.

Mirno je zelenel, cvetel in rastele v vrt. Dolga leta. Zagrajen od vseh strani in dovolj oddaljen od cestnega prahu ter od povesnih vandalov, je bil kakor oaza sredi puščave mestnega zidovja. Razkošje je očem in pljučam, radost duši. Na tem vrtu sem užival razvoj narave leto za leto, od meseca do meseca...

Spomladi sem se razveselil, kadar sem zagledal prvo popel, ki se je svetlikalo, pokalo, razvijalo od vseh strani in dovolj oddaljen od cestnega prahu ter od povesnih vandalov, je bil kakor oaza sredi puščave mestnega zidovja. Razkošje je očem in pljučam, radost duši. Na tem vrtu sem užival razvoj narave leto za leto, od meseca do meseca...

In že se je začelo cvetje, kostanjevo, rožnato, vedno belejšje, vedno bujnejše, končno v celih šopkih, da je bilo drevje kakor ogromna razkošna božična drevesca, plama sveč in snežnih bel in zacvete so že prej črešnje kakor bele neveste, pa breskve vse rožnate, hruske in jablane ter španski bezeg, akacija in domači bezeg... cela sinfonija barv, vse belo, rožnato, rdeče, lilasto, modro, rumenkasto in zeleno v najrazličnejših odtenkih.

Kakor že rečeno, je članek pisan v tako resnem in treznem tonu, brez vseh onih v laškem tisku tako priljubljenih zbadanj, da ga more vsak naš človek čitati s pravim zadoščenjem, a za laško javnost je gotovo velike informativne vrednosti in bi bilo le žele, da bi na mesto onih večnih bujkarij in zbadanj proti Jugoslaviji, s kakršnimi jo krmijo razni «posebni poročevalci», dobivali čim več take duševne hrane. Naj se le v laškem tisku udomači taka nepredsednost in taka odkrita želja po iekrenem sporazumu med obema državama, kakor zveni iz tega Carlijevega članka, potem tak sporazum res ne bo več daleč! —

A. Ekar.

III. ljubljanski vzorčni veliki sejem v letu 1923.

Veliki uspehi prejšnjih dveh vzorčnih velikih sejmov so pokazali neobhodno potrebo po takih narodno-gospodarskih prireditvah. III. Ljubljanski veliki sejem se bo letos vršil v mesecu septembru, najbrže od 1. do 10. imenovanega meseca. Uprava velikega sejma se je pri prvih dveh sejnih velikih naučila, opazila še nekatere nedostatke, katere bo popravila in bo mogla letos vsakemu razstavljalcu nuditi največje ugodnosti.

Uprava pričakuje tudi raznih in večjih ugodnosti s strani države za razstavljalec in za kupce. Namen letošnjega velikega sejma pa je tudi posvetiti večjo pažnjo naši obrti in svrhu njenega dviga in procvita. Obrtniki vseh strok naj torej ne zamudijo te prilike, ki se jim nudi in svojo udeležbo pravočasno prijavijo.

Ker se lansko leto niso moglo zaradi pomanjkanja prostora dodeliti skoro 50 tvekmak koje, se opozarja, da naj vsak razstavljalec že sedaj neobvezno prijavi svojo udeležbo sejskemu uradu, ki ga vzame že v evidenco, ker bodo v prvi vrsti upoštevane one tvekmak, ki se pravočasno javijo.

Opozarja se, da posluje sejska pisarna permanentno na sejmščini in ji je zaradi zvez z tu- in inozemstvom mogoče dati vsakemu zainteresentu najrazličnejše informacije o inozemskem trgu, sejnih, razstavah in dr.

TRŽNA POROČILA.

Novosadska blagovna borza (16. t. m.) Pšenica baška 5 vagonov 437.50 — 450, banatska 3 vagona 312 — 315, oves baški ponudba 292.50; turščica baška nova 23 vagonov 205 — 261 sedem osmin, stara ponudba 310, fižol beli baški ponudba 375; moka pšenična «0» ponudba 640; «2» 2 vagona 615; «6» 1 vagon 555; «7» 7 vagonov 455; otrobi 165.

Zagrebski žitni trg (16. t. m.) Postavno baška, odnosno vojvodinska postaja notirajo: pšenica 437.50 — 445, turščica žolta nova 230 — 237.50, umetno posušena 297.50 — 302.50, rž 355 — 365, lečmen za pivovarne 337.50 — 350, za krmo 300 — 332.50, oves 300 — 305, fižol 375 — 380, moka pšenična «0» 665 — 675 «2» 650 — 660, «4» 625 — 635, za krmo 225 — 250, otrobi drobni 200, debeli 212.50 — 225. Tendanca nespremenjena prijazna.

Zagrebski živinski trg. (16. t. m.) Za kg žive teže notirajo v dinarjih: bikli 10 — 11, voli I. 11, II. 8, III. 6, krave I. 5, II. 4, III. 3.50, teleta I. 15, II. 13.50, Svinje so se tržile: debele I. 23, II. 21.50, III. 18, mesnate I. 17.50, II. 16.50; svinjska mast 33, сало 31.50, slanina 29.50. Cene mesnatim svinjam čvrste.

— Železniški vagon se sme natovoriti z največ 15 tonami blaga. Železniška direkcija je odredila, da se smejo železniški vagoni natovoriti z največ 15 to-

nam, da skupna teža ne prekoraci 24 ton.

— Izdajanje čekov s strani Narodne banke. Narodna banka je obvestila generalni inspektorat finančnega ministrstva o nastopnem: Da bi se pospešilo izdajanje čekov za dve tretjini efektivnih valut, prejetih od denarnih zavodov, smo izdali podružnicam naše banke v Zagrebu, Ljubljani, Sarajevu, Splitu in Novem Sadu nalog, da brzojavnim potom zahtevajo od nas čeke, ako bi pooblaščen zavodi imeli nujne potrebe, a za slučaje najnujnejše potrebe pristajamo na to, da damo zavodom tudi brzojavna izplačila, seveda pod pogojem plačanja brzojavnih stroškov.

— Velika insolvenca v Zagrebu. Iz Zagreba poročajo, da je prišla velika trdka A. Bueherja naslednik lastnik F. Hirschler in Lachman, Vlasika ulica 69) v plačnine težkoče zaradi porasta češkoslovaške krone. Trdka je imela velike izgube pri češkoslovaškem sladkorju. Baje je v plačilnih težkočah še več zgrebiških velikih trdk.

— Nemška marka je zadnje dni ponovno silno padla, kar je posledica zasedbe Porurja s strani Francije. Med nemško in poljsko marko je bila še lani ogromna razdalja. Kakor pa je sedaj podoba, je izenačenje obeh valut še samo vprašanje par dni.

Ženski svet

Občni zbor Splošnega ženskega društva v Ljubljani je v enedelju, 4. februarja ob 16. v magistratni dvorani. Vzpostavljajo običajen.

Sivalnica «Splošnega ženskega društva» v Ljubljani. Splošno žensko društvo je dobilo od «Društva za prosvetne žene in zaščito njenih prava» iz Beograda v dar dva šivalna stroja. Sedaj lahko ugodi že davno izraženi želji svojih članic in otvori lastno šivalnico. Pod večjim nadzorstvom docela izrulene, vseske šivilje si bodo članice šivale obleke ali karkoli. Šivalo se bo v društvenih prostorih od 9. do 1. in od 2. do 6. Članice, ki se nameravajo posluževati šivalnice, se sprejemajo v četrtek 18. in v petek 19. t. m. od 5. do 7. zve., Rimska c. 9 pritičje.

Govorila žensko društvo. Obstaja že tretje leto in se posveča humanitarnemu ter prosvetnemu delu. Lani in letos je priredilo revnim otrokom bogato božičnico in Mi-klavčev večer. Odslek za ročna dela ima na prodaj leno in veliko zbirko narodnih vzorcev za prednasnike, prtiče, blazine I. dr. Dalje ima tudi narodne noše in podobne izdelke, ki jih daje proti odkodnini na razpolago gledališkim odrom in raznim prirediteljem narodnih predstav. «Splošno žensko društvo» prireja v Orli-tudi predavanja. Svoj sedež ima v Trgovskem domu.

Priporoča se spedičija
R. RANZINGER
Ljubljana — Jesenice. 33

Stenografa

zmožnega slovenske in nemške stenografije ter strojeopisja išče Zavaro-valnica «Triglav» za svojo poslovnico v Zagrebu.

R-flektira se samo na prvovredno silo. — Ponudbe s curriculum vitae je nasloviti na

Zavarovalnico in pozavarovalno ico «Triglav», Sajmisti e, Zagreb.

med individuom in celoto. Njegov vidik je razširen sub specia alternatis in z njim objema tudi vse drobne, vsakdanje stvari. Če se lahko govori o aristokratskem, t. j. s selekcijo rodov poudarjenem opazovanju stvari, tedaj je to pri avtorju «Politiških konfesijs» hvalavredna čednost, pred katero se mora pokloniti tudi najdoslednejši demokrat.

V podrobnejšo analizo te tople in tekreno pisane knjige se ne spuščam. Glede sedanjosti pravi avtor že v predgovoru, da se še ni začela ona velika sinteza, ki naj regenerira razmajani svet na načelih, ki so se rodila v krvi in ki se porajajo na razvalinah. Ideje današnjega časa še vedno dozorevajo. Mi spremljamo ta proces samo subjektivno, ne moremo pa objektivno presoditi našega časa kot presojanje preteklosti, saj stojimo na pogorišču. Dve generaciji sta potrebni, da zacelijo naše osehne rane, da se umirita bol in sreča, pa da krenejo otroci za obeti, čene za možmi. Takrat bo sedanjost izgledala kot brezosebna, brezbarvna, hladna in siva preteklost. In šele tedaj bodo mogli ljudje videti sijaj in veličino naše dobe in precenti naše osehne trtve. — V socialnem delu podaja pregled najvažnejših teoretičnih in praktičnih rešitev problema bede, enakosti in svobode. Z močro prizanesljivostjo govori o idejnih temeljih komunizma in dokazuje, da tudi komunizmu ne bo dano ustvariti utopične enakosti, ki ni objektivna, marveč subjektivna. Komunizem mora razdreti dam in družino, a ravno tu je središče očne regeneracije, solnčna corona, iz katere izhaja luč in toplota bednemu človeškemu bitju. Boljševizem ima obelise neskončnih daljav ruske semlje in

slovanskega mysticizma, ustavil se je pred vrati anglosaškega sveta, kjer je «my house my castle» in kjer je zdrava, pravno združena obitelj najvišji simbol narodne sreče. Treba pa se je pokloniti spominu ljudi, ki so začeli tam od utopičnega Morea izdihnili na morišču zaradi svoje vere v napredek človeštva. Taka vera preveva tudi mnoge boljševice in komuniste. V resnici pa so to kresnice, ki svetijo le v juniju. Masa ne ve za nje, marveč samo uničuje in zanika.

V zadnjem delu se Artur Grado peča z bodočnostjo demokracije in pacifizma. Veruje v razvoj resnične in zdrave demokracije, ko ne bo brezdušna igračka v rokah nedozorelih mas, marveč svetinja, ki jo ljudstvo izroča modrim in etično velikim ljudem. Za vzor mu služi angleška demokracija, ki nosi ustavo in zakone v samem sebi, ne na papirju. Razvoj mednarodnega življenja mora iti v smeri k večnim idealom človeštva. Vedni mir ne bo nastopil jutri, ker je — kot pravi Kant — vojna zaenkrat še status naturalis človeštva. Nastopil pa bo čez stoletja, čez 2000 do 3000 let. Mora ostati zadnji cilj mednarodnega prava in vsi kulturni delavci naj bodo v službi mirne ideje. Tri svetle točke vidi Grado v bodočnosti in vero v tri stvari nosi v srcu: vero v Boga, v kralja in v ženo. «V Boga kot večno življenje, čigar iskrica tli tudi v naših prsih, v kralja kot najlepšo emanacijo političnega ustvarjanja, v ženo kot svečeno ljubezni in čbitelji.»

Gradove «Politiške konfesijs» so topla in iskrena knjiga za ljudi, ki se jim v mrzli in umirni sedanjosti zahoče toplo in iskrenosti.

Zbornik mol vrti Entusias.

„Krvavi kardinal“ Zgodovinski roman

«Eh,» pravi sedaj menih, «moja naloga ni bila enaka vaši. Nisem bil z vami, niti nisem bil tam, kjer napadajo njegovo kraljevsko visočanstvo...»

«Res, toda jaz porečem, da sva bila skupaj!» pravi mrzlo Rascasse. «Kardinal zaradi znanega pisma ne bo na vas pozabil, jaz pa porečem, da sva hodila skupaj in da se sploh nisva ločila. Priče imam. Ali se rešiva skupno, ali pa skupno pogineva.»

Corignan začuti srčno željo, da bi Rascassu zabil vrat. Tej upravičeni želji ne more povsem odoleti, in ko steguje Rascasse zopet svojo nogo pod mizo, udari Corignan po njej s palico in mu nogo skoraj zlomi. Rascasse strašno zavrešči. Kapucin pa se nasloni z dlani na mizo in se iz vsega srca glasno krohoče. «Kako, mali moj, pa ne da bi vas morda bolelo?» ga pomiluje.

«Nasprotno!» heroično laže Rascasse in se sili piti, da skrije solze za vrčem. Potem pa treščil z vrčem po prstih, ki jih je njegov tekmeč stegnil po mizi, ter mu jih skoraj razplati. Corignan se kar zvije in zatuli, Rascasse pa jubila, ko vidi, kako oteka Corignanovi udarjeni prsti in postajajo podpluti in sivkastomodri.

«Kaj je, stari moj? Pa ne, da sem te zadel po prstih?» ga vpraša.

«Oh, nič ni, nič!» pravi oni, «ne frigate se za to, kar ni vašega!»

Vsa pijana vina in srda, besa in bolečine, plakata in se krohota oba lopova, objemata se in si obenem grozita.

Šele dokaj kesneje prične Corignan svojo povest, potem ko si je povezal boleče prste. «Gotov sem vdo-

ve Brigitte, lastnice hiše, kjer stanuje Trencavel. Res, da ni zelo mlada. Toda kadar frater Corignan pogleda žensko na posebni svoj način, je babnica hitro krotka, sub jugum ligata, podjarmljena. Nisem pijanec (Rascasse mu iznova napolni vrč) — torej... gotov sem vdove Brigitte... Pet minut pred mojim prihodom je še skozi ključavnico videla Trencavela. Pridemo pred vrata, jih odpremo, plane-mo v sobo... kaj vidimo? Kaj mislite?»

«Kaj neki? Najbrž vse polno drugih takšnih pajdašev!»

«Nak! Prav nič ne vidimo! Nič!»

«Kako nič?»

«Nič, pravim vam!... Odprli smo vse omare, pogledali v vse pohištvo, preiskali peč, prevrnili vse, — nič! Trencavela nikjer, kakor da ga iščeš v tem-le vrču! Kam je neki mogel izginiti, to mi je uganka!»

«Skozi okno?» pravi Rascasse.

«Je petinštirideset čevljev visoko! Pa nad kamenitim tlakom, sredi gladke stene. Videti bi bil moral njegovo mrtvo truplo zdolaj!» zavrne Corignan.

«Kratkoma, ušel vam je, stari moj! Ponovimo torej: Prvič, vzel vam je pismo, kar se vam ne bi bilo pripetilo, da ste takrat sprejeli moje tovarištvo in sodelništvo. Drugič vas je mesto sebe pustil v Bastiliji. Tretjič vam je ušel iz samostana. To pot vas bo pa vrag zares vzel, dragi moj frater!»

«Da, in vi ste krivi, Rascasse!» obdolži ga rezolutni kapucin. Vi ste delali takšen ropot, kakor pijanec, — nikar se ne ljutite besedi, ker je res, — napravili ste alarm in Trencavela zbudili. Opozorili ste ga! In to je, kar bom kardinalu javil!»

Dolgo časa sedi Rascasse kakor solnat kip, tako ga je presenetila mrzla zahrbtnost njegovega sobesednika. Na tilnem preklinja sedaj Ras-

casse svojo majhno staturo, ki mu ne dovoljuje, da bi skočil temu lopovskemu sodruhu v obraz in mu zabil vrat, kar tukaj na mestu. Končno vzdihne in si olajša svojo jezo ter sladko odgovori strašnemu Corignanu:

«Corignan, resnica je, da sva oba izgubljena, če pustiva, da pride do takšne skrajnosti...»

«Da, toda kako se ubraniva, dragi Rascasse?»

«Z lažjo. Jaz se bom lagal, vi se boste lagali. Jaz bom podprl vašo laž, vi pa mojo...»

«Da, da, baš to sem hotel predlagati, amen!»

Četrte ure pozneje, na kraljevem trgu (Place Royale). Med potjo h kardinalu sta si oba pripravila svoje laži. Pred vstopom se še pogledata v smrtnem sovraštvu, potem se nasmejljata drug drugemu in vstopita.

VIII.

V palači lepe Annais.

Pustimo Corignana in Rascassea pri kardinalu in sledimo zopet prigodno Trencavelovim. Mojster borenja je torej zagledal lepo Annais, kako sedi na svoji navadni klopici v parku, pri njej pa mladega plemiča, sijajnega in lepega, ter zelo domačega z dekletom, očitno torej njegovega ljubimca. Tega plemiča naš mojster borenja ne pozna. Vendar pa opazuje, da ima dečko nekakšen ponos, skoraj da je obšen, in da nosi celo kopo briljantov, ki sijajo kakor majhna solnca.

«Torej je bogat, plemenit in lep!» Tako mrmra Trencavel pri sebi in je ves nesrečen. «Kaj premorem jaz proti takšni koaliciji? Najmanj mariz ali vojvoda je! Jaz pa sem samo Trencavel in nič drugega. Da sem vsaj toliko, kakor je moj vadiatelj grof de Mauluys! Hudiča! Ta gospod kar sije!... Vsakokrat, ko se

zganje, se svetlikajo žarki z njega!... Jaz pa nimam nič drugega ko ta železni prstan, ki ga je moj oče cizeliral... (Pri tem spominu pobožno poljubi železni prstan na svoji roki.) Res, lep je ta dečko, nič mu ni reči...»

Ta trenutek se mladenka in nepoznani njen drug dvigneta s svojega sedeža.

«Konferenca je dovršena!» pravi Trencavel grenko na svojem oknu in opazuje odhajajoča.

Annais in nepoznani plemič sprevorita zares še vsak po nekaj besed, potem se neznanec nagne nad roko lepe Annais in jo poljubi. Trencavel odskoči za korak od okna. Bled je. Nekaj se lomi v njem. Njegova prva ljubezen, ki mora vzdržati prvo veliko preizkušnjo.

Potem stopi zopet k oknu, toda niti mladenke niti neznanega plemiča ni več na vrtu.

«Najbrže je to njen zaročenec!» si misli Trencavel... «On ima torej nalogo, da jo brani!... V kaj se vmešavam?... Da, toda če njemu ni znano, kar vem jaz?... Vseeno je še potrebno, da čuvam... Hči Henrika IV. je!... Kaj je torej res tako čudno, da se visoki gospodje zanimajo zanj?... Kar sem slišal od kardinala, kar sem izvedel v kapucinski kripti, vse to mora ona izvedeti, in sicer takoj...»

In naglo stopi k vratom. Predno pa prime za ključko, se ustavi in se prime za čelo:

«Če grem sedaj in potrkam na vrata, se zgodi, kar se mi je zgodilo noč... Gotovo je, da imajo domači in pa njen zaročenec neki izvestni način trkanja, kateremu se odpre, katerega pa jaz ne poznam. Kaj naj storim?... In vraga, kaj naj porečem, če se mi posreči priti v notranjost palače?... Zares, nimam preveč potov na izbero, in če me pri-

mejo misleč, da imajo fatu, bo stvar še celo smešna...»

Tako govori, potem steče k omarji, vzame iz nje dolgo vrv in jo naglo pritrdi na rob okna. Potem se nagne venkaj, da pogleda. Vrv je nekoliko prekratka, da... toda kakšen skok ali zalet, pa nadomestimo, kar je vrvi premalo...

Potem se zavilhti z okna in se spusti po vrvi na vrt. Ko je prilezel skoraj do konca vrvi, naenkrat začuti, da pada. Ali se je vrv utrjala, ali se je vzel razvezal, ne more v hipu presoditi, vsekakor pade Trencavel nehote onih par čevljev višine, pade na noge, vrv pa za njim in se ovije okrog grmovja.

«Nič? Nič polomljenega? I, seveda, saj ni bilo tako visoko. Pojdemo, najtežji del naloge je pravzaprav že dovršen!»

Toda kmalu zapazi, da je dosežen še le ložji del naloge. Spomini se namreč, da ta način prihoda v tujo hišo ni baš najbolj priporočljiv in da mu utegne pripraviti nevšečnosti, vkljub nad vse čestitemu njegovemu namenu. Trencavel dospe do skupine dreve, se tukaj skrije in premiri z očmi višino, s katere se je pol spustil, pol padel. «Vidiš,» si pravi, «kakšnih petdeset čevljev bo. Kdo drugi bi si bil polomil noge ali morda vrat. Audaces fortuna juvat, bi rekel moj dični izpovednik Corignan. Ta prokleti kozel meniški. Toda... kaj vidim? Ali je mogoče? On sam... on sam na mojem oknu? Corignan je, zares! Corignanus ipse! No, le počakaj, falo!»

Corignan se je tačas že bil nagledal razgleda z okna. Sedaj izgine z vidika in Trencavel zasliši od daleč ropot prevrnjenih in razbitih kosov pohištva.

«Ha!» zamrmra mojster borenja, sedaj ropajo in prevračajo tudi moje stanovanje!»

Sokolski vestnik

Tyršev dom v Pragi

Razvoj in napredek češkega Sokolstva sta v zadnjem času jako narasla. V 52 župah je večanjih preko 4000 društev, ki štejejo skoro pol milijona članstva. Vsa ta množica je centralizirana v Češki Obci Sokolski v Pragi, ki vodi in upravlja ogromno delo narodne telesne in duševne vzgoje v vsej republiki češkoslovaški. Naravno, da potrebuje centralna obširne prostore za svoje pisarne in knjižnice, ako hoče biti kos svoji veliki nalogi. Žal, pa tudi ČOS nima vseh svojih uradov združenih v enem poslopiju, ampak so raztreseni po raznih delih mesta Praga, kar delovanje ovira in moti. To dejstvo je dalo povod, da so začeli vodilni moške češkega Sokolstva razmišljati, kako bi bilo mogoče združiti in centralizirati sokolske urade. Vrh tega stremi predsedstvo za tem, da vzgoji čim večje število sokolskih prednjakov, ki so temelj vsej sokolski organizaciji, zakaj brez dobrih vadičeljev je uspeh in napredek društev nemogoč. Da doseže ta svoj namen prireja ČOS razne prednáške tečaje, ki trajajo po več tednov skupaj. Obenem se pečajo z mislijo ustanoviti stalno sokolsko telovadno šolo za vzgojo prednjakov, ker večtedenski tečaji nikakor ne zadoščajo za temeljito izobrazbo prednjakov. Za stalno šolo pa je treba primernih prostorov, in sicer pravilno in moderno urejene telovadnice in vzornega telovadišča pod milim nebom. Z ozirom na pravilno vzgojo prednjakov pa je priporočljivo, da so za časa svojih študij v rokah dobrih vzgojiteljev, kar je najlažje doseči z dobrim internatom.

Z ozirom na vse to se je predsedstvo ČOS odločilo, da si postavi lasten dom, ki bo v vsakem oziru zadostoval vsem potrebam osrednje organizacije. Tu naj bi se nahajali vsi uradi, obenem pa naj bo v poslopiju prostor za sokolsko šolo in za internat učencev.

Dohodki VII. vsesokolskega zleta leta 1920. in garancijski fond za ta zlet so tvorili temeljno glavino za uresničitev tega velikega načrta. S tem kapitalom je kupila ČOS staro «Mihnovsko palačo» na Mali strani v Pragi. Poslopije samo pa je popolnoma nerabno, in ni odgovarjalo ni malo sokolskim potrebam. Treba je bilo torej nove preuredbe in preizdave. Predsedstvo je razpisalo načrtaj za načrte, po katerih naj se preuredi in zgradi nova moderna sokolska stavba, ki bo nosila v čast ustanovitelja Sokolstva ime «Tyršev dom». Načrtaje je sodelovalo mnogo inženjerjev in arhitektov, sprejel pa je bil načrt inženjerja Krasnega.

Po načrtu tega strokovnjaka ostane stara palača na svojem mestu ter bo le popravljena in olepšana, in sicer v renesančnem slogu. V pritličju stare palače bodo prostori za sokolski muzej in stanovanja za hišnika in slugo. K stari stavbi bo prizidana nova v istem slogu. Tu bodo pravi prostori za šolo in uradi ČOS ter sokolska knjižarna.

Stalna sokolska šola bo imela dve telovadnici po 30 x 18 m, ločeni za žane in članice, vendar pa tako urejeni, da ju bo mogoče spiliti v eno veliko dvorano, dolgo 60 m. Obe telovadnici bosta opremljeni z najmodernejšim telovadnim orodjem, ki ga uporablja sokolski sestav. Poleg telovadnice bo posebnahštramba za premakljivo telovadno orodje, soba

za zdravnikarja itd. V suterenu bo pod vso telovadnico veliko zimsko kopališče v obsegu 10 x 50 m, kjer se bodo vršile lahke tekme v plavanju na 50 m. V pritličju bodo poleg že omenjenih prostorov tudi jedilnice in kuhinje za gojence sokolske šole.

Za tem poslopijem bo prirejen na obsežnem vrtu letno telovadišče v izmeri 106 x 50. Imelo bo dvojne tekališče za dolžino 160 yard, razna skakališča in vso potrebno opremo. Tu bo zgrajeno tudi veliko letno kopališče, prihe, skakalne deske itd.

Prvo nadstropje te velike stavbe je namenjeno za sokolsko šolo, in sicer za učilnice, dvorano za predavanje opremljeno s skioptikonom. Tu bodo tudi pisarne in knjižnice za ČOS. Za predsedstvo so določeni posebni prostori za seje in dvorana za manjše svečane prireditve in za reprezentanco.

Vsa stavba bo po tem načrtu stala 18 milijonov Kč, ki jih bo češko Sokolstvo polagoma zbralo med svojim članstvom. In prav v tem se vidi moč Sokolske organizacije na Češkem, ki se ne ustraši niti največjih žrtv. Danes je parola med češkim Sokolstvom: vse za Tyršev dom, da s tem tudi na zunanjo pokaže moč svoje organizacije. Preostanke vplačanih prispevkov za naš jugoslovanski vsesokolski zlet je članstvo po večini namenilo Tyrševemu domu. Sploh se uporablja vsaka prilika za zbiranje prispevkov za Tyršev dom.

Izgleda pa, da je večje težave prizadalo češkemu Sokolstvu izposlovanje si dovoljenje za prezidavo stare palače v moderno stavbo nego pridobitev za to potrebnih sredstev. Razne komisije so stavile različne pogoje, med temi se je zlasti upirala prezidavi komisija za ohranitev starih spomenikov in znamenitih stavb, med katere spada tudi Mihnovska palača. Končno po dolgih pogajanjih je upravna komisija mesta Praga koncem decembra preteklega leta izdala stavbeno dovoljenje, četudi so že vsi znaki kazali, da bo stavba Tyrševoga doma padla v vodo. Zadnjega komisijskega oglasa se je udeležil sam mestni primator (župan) dr. Baxa. Zahtevalo se je namreč, da naj vodi preko tega zemljišča javna cesta, s čemer bi bil ves načrt uničen. Zmagala je uvidevnost in velik pomen nove stavbe za ves češki narod in s tem sta stavba in ves projekt zasigurana.

Vsa predzgodovina Tyrševoga doma kaže, da češkemu Sokolstvu ni postojala na rožicah in da je treba precejšnje energije in truda predno doseže svoje namene. Razna neumestna nasprotstva in očitna nagajivost pa navadno učinkujeta prav v nasprotni smeri, ker podhizata nogum in vztrajnost. Tyršev dom v Pragi bo viden simbol sokolskega dela in sokolske požrtvovalnosti ter vzpodbuda tudi ostalemu Sokolstvu.

Mariborski Sokol je imel v četrtek in torek svoj občni zbor. O delovanju tega agilnega društva prinesemo še obširnejše poročilo. Pri volitvah v novi odbor je bil izvoljen za starosta hr. dr. Serbec, za podstarosta hr. dr. Boštjančič. Ostali odbor so se spončili z mnogimi novimi agilnimi sokolskimi delavci. Ustanovil se je pod načelstvom hr. Šušteršiča tudi nov zgodnji odsek. Razvila se je živah-

na nad dveurna debata o delovnem programu za tekoče leto. Občni zbor je končal v najlepšem upanju lepega delovanja v tekočem letu, ki bo predvsem posvečen krepki akciji za ustanovitev Sokolskega doma. Tozadevemu odseku načeljuje hr. Fran Majer. Na pomlad bo priredil v to svrhu velik cvetlični dan s sodelovanjem Sokolov v kroju. Prihodnji mesec pa se vrši v korist Sokolskega doma v Narodnem domu priljubljena ljudska igra. Odslej bo Sokol gojil tudi družabne večere za članstvo, za kar bo skrbel pod vodstvom hr. Dr. Toplaka veselični odsek. Hr. Pirce še obdrži nadalje prosvetni odsek. Za načelnika je bil soglasno izvoljen hr. Naglič za načelnico sestra Nabergajeva. Župne delegate bo določil šele novi odbor. Dosedanji blagajnik hr. Haler je dobil absolutorij s pohvalo in je na soglasno zahtevu članov prevzel zopet težke posle blagajnika.

Jezdni odsek telovadnega društva Sokol Ljubljana vabi brate člane na redni letni sestanek, ki se vrši v ponedeljek 22. januarja 1923 ob 20. uri v Narodni kavarni z običajnim dnevnim redom. Udeležba dolžnost! — Zdravo!

Sokol v Višnji gori vabi na občni zbor, ki se vrši v nedeljo 21. t. m. ob 14. uri v Sokolskem domu.

Zanimivi podatki iz statistike češkega Sokolstva. V letu 1921. je bilo v sokolskih društvih 55.308 predavaj in razpravnih večerov, 8143 gledaliških predstav, 7130 akademij in koncertov. Sokolske knjižnice so imele 303.317 knjig in izkazujejo 350.000 izposojil. Skupno je izhajalo 40 sokolskih časopisov, ki so imeli mesečno čez 150.000 izvodov naklade. — V letu 1922. je bilo postavljenih preko 100 novih telovadnic. Članstvo je zbralo čez 600.000 Kč za podporo trpečih sobratov — največ na posledicah svetovne vojne. Društva v pomembnem ozemlju so dobila iz narodnega sklada 70.000 Kč podpor za stavbe telovadnic. Poškodbeni fond v katerega plačuje članstvo po 2 Kč letno, je izplačal 441.000 Kč podpor, vrhu tega se je osnoval fond za rekonvalescenti po poškodbah, da se morejo zdraviti na kmetih, na morju in podobno. — V teh številkah se jasno izpričuje moč češke sokolske organizacije, ki od leta do leta lepše napreduje vzlic raznim konkurenčnim organizacijam, ki se pojavljajo v češkoslovaški republiki in skušajo škodovati Sokolstvu. Med te nasprotne snada, žal, tudi Zveza delavskih telovadnih društev, ki so del socialistične organizacije. Nasprotno pa Sokolstvo proti tej Zvezi nastopa jako strnjeno, kar dokazuje sklep ČOS, ki izjavlja, da nima pomisleka proti temu, ako Sokoli — zdravniški predavajo v delavskih telovadnih društvih.

Ruski emigranti in Sokolstvo. Inteligenca ruske emigracije razvija pokret, da se vsa ruska mlada inteligenca izobrazi v duhu ideje Sokolstva. V ta namen se bo vršil, kakor čujemo, dne 26. februarja v Ljubljani sestanek vseh ruskih kolonij, na katerem se bo reševalo to važno vprašanje. V Ljubljani vodi ta pokret ruski univerzitetni profesor Preobraženski. V Zagrebu pa polkovnik Viktor Manskir, glavni urednik «Almanah», ki je že stonil v stik z voditelji Sokolstva v Zagrebu in podvel potrebne kraške, da se ruski akademiki, ki jih okoli 700 študira v Zagrebu, upišejo v sokolska društva.

Dopisi

SLOVENSKA BISTRICA. Krajevna organizacija JDS. za mesto Slovenska Bistrica je imela v petek, dne 12. t. m., zvečer v gostilni g. Wallanda sestanek, katerega se je udeležilo precejšnje število somišljenikov. Predsednik dr. Pučnik je orisal sedanj politični položaj, oziraje se v prvi vrsti na bodoče volitve v narodno skupščino. Povdarjal je, da se je JDS vedno zavzemala za upravičene zahteve uradništva in da je še v zadnjem trenutku stala na stališču, da se mora izglasovati v prvi vrsti uradniški zakon. Zlasti slovenski demokratijski poslanci so v tem oziru storili v polni meri svojo dolžnost. Uvidevajo obupni položaj državnega uradništva, vendar pa je uverjen, da bo ravno JDS, kot druga najmočnejša stranka storila vse, da se ta položaj izboljša. Nato je razložil stališče, ki ga zavzemata SKS. in NSS. napram volitvam. Župan Danijel Omerzu je vzpodbujal navzoče k složenemu skupnemu delu — opozarjajoč, da mora slovenjebistriški kader tudi v bodoče ostati zvest IDS, ob strani. V istem smislu je govoril lekarnar Milan Kniewald. Konečno se je razmotrivalo vračanje o srezkem kandidatu za okraj Slovenska Bistrica v slučaju, da druge stranke odklanjajo udeležbo z napredno kmečko-obrtno zvezo. Storiilo so se tozadevni sklepi, ki se bodo javili načelstvu. V splošnem je napravil sestanek zelo dober vtis.

ŠOSTANJ. Prostovoljno gasilno društvo je dne 6. t. m. priredilo v hotelu «Jugoslavija» društveno prireditev s tombolo in plesnim večerom, ki je nudila vsem gostom ugoden užitik. Gmotalni uspeh, ki ga je društvo doseglo, je nad vse pričakovanje razveseljivo. V velikem delu se je zahvaliti g. in ge. Schwarz za brezplačno prepuščenje prostorov in izborna postrežbo, potem pa vrlim šostanjskim gospod in gospodičnam, ki so

oskrbele šopke in pecivo ter požrtvovalno sodelovale v šostorih. Zahvala gre tudi bratskima društvoma iz Družmirja in Velenja za polnoštevilno udeležbo. Društvo se zahvaljuje vsem, ki so k uspehu pripomogli z dobroti ali na kak drug način. Prav posebno zahvalo pa izreka g. okrajnemu glavarju in uradniku v Slovenjgradcu za veliku dušno dar. K lepemu poteku prireditve je seveda največ pripomogla mariborska godba «Drava», ki je za program izbrala svoje najlepše točke in je bila prav marljivo. V naprej se veselimo, da jo bomo zopet lahko slišali dne 27. svečana na drugem obtnem plesu šostanjskega obrtnega društva v hotelu Union, kamor vabimo goste, da naz zopet v najlepšem številu posetijo. Čisti dobiček je namenjen za podporni sklad in za pomoč obrtno nadaljevalni šoli, ki je letos hrez vsake državne podpore. Na svidanje.

RADEČE PRI ZID. MOSTU. Dne 14. t. m. so priredili radeški drvarji v prostorih gostilne pri «Ludviku» veselico s plesom. Prireditve je uspešno nad vse pričakovanje dobro. Posčno je vzbujal pozornost pod strop občen «klic», kateri je bil jako okusno okrašen, za kar gre hvala požrtvovalnim radeškim damam, katere so tudi sobe s pomočjo drvarjev jako lepo okrasile. Ob 11. uri je nastopil deklamator g. Guček maskiran kot drvar in z vsem drvarskim orodjem opremljen. Svojo vlogo je rešil izvrstno. Zatem je nastopil moški zbor, kateri je predvajal brezhibno Škodatovo «Drvarsko himno», nakar se je otvoril ples. Odhajali smo s prireditve z željo, naj bi nam radeški drvarji še večkrat naklonili toliko zabave in nepričakovane smehe.

VINICA. Dramatični odsek Sokola na Vinici je priredil prošlo nedeljo zabavni večer s petjem in z igro «Bob iz Kranjs». Zabave so se polnoštevilno udeležili tudi bratje Sokoli iz Bojancev. Občinstvo je bilo zelo dobro razpoloženo; zato preskrbi Sokol še eno zabavo v predpustu.

Uprava Narodnega gledališča v Ljubljani
naznanja žalostno vest, da je njen velezaslužni
član, dramski igralec, gospod

Pavel Ločnik

dne 17. januarja 1923 umrl.

Odličnemu umetniku in požrtvovalnemu sodelavniku, ki je skozi dvajset let posvečal vse svoje izredne zmožnosti slovenskemu gledališču, kateremu je ostal zvest do svoje smrti, bodi ohranjen hvalečen in trajen spomin.

V Ljubljani, dne 17. januarja 1923.